

ÜÇÜNCÜ OTURUM : 07.02.1989
Açılma Saati : 15.00

Panel Yöneticisi : S. Gökşin SEYLAM
Panel Konusu : Kırsal ve Kentsel Alan Düzenlemelerinde
Sektörün Sorunları, Çözüm Yolları, Geleceği.

PANEL YÖNETİCİSİ- Sayın delegeler, öğleden sonraki oturumu açıyorum.

Bugün, son yıllarda sektörümüzün büyük uğraş alanı olan Kentsel Arsa Düzenlemesi ve Kırsal Alanda Arsa Düzenlemesi konusunu beraberce görüşüp bir sonuca getirmeye çalışacağız. Biz önce aramızda konunun ana hatlarıyla bir genel görüşmesini yapacağız, sonra hep beraber sizlerin de katılımı ile konuyu bir sonuca getirmeye çalışacağız.

Ben ilk sorumu Sayın Mehmet Demircan'a yöneltmek istiyorum.

İmar uygulamaları son zamanlarda büyük çapta Bakırköy Belediyesince yürütüldü. Acaba Bakırköy Belediyesi olarak imar uygulamalarından ne amaçlıyorlardı, bu amaca ne kadar ulaşabildiler? Bunları bize kendisi kısaca açıklayabilecek mi?

Mehmet DEMİRCAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben şurada bir parantez açmak istiyorum, gerçi Başkanla daha evvel mutabık kaldım, belki birçoğunuz biliyorsunuz, dün zaman ayarlamasından dolayı teknik bir arıza oldu. Dünkü yapacağım konuşmayı çok kısa, tahammül sınırlarınızı aşmayacak derecede kısa olarak arz edeceğim, ondan sonra uygulamalara geçeceğim.

Bu sene de tertip edilmesinde gurur duyduğum İkinci Teknik Kurultayımızda sizleri en içten duygularıyla selamlarım. Aynı zamanda oda ve kurultay yöneticilerini huzurunuzda heyecanla kutlarım. Bendeniz -Başkanımızın da ded iği gibi- mesleğimizin ilk kuşak mensuplarına dahil olan bir meslekdaşınızım. Böyle olunca, dünü yaşadım, bugünü devam ediyorum, müsaade buyurursanız, dediğim gibi çok kısa olarak dün ile bugün karşılaştırması yapacağım. Ve kurultayımızın başından beri takip ettiğim, biraz da kendime göre karamsar bulduğum bu kadar tekamülü, bu kadar ilerlemeleri biraz karamsar bulduğum için sonunda biraz pembe bulutlar yaratmak istiyorum.

Şöyle ki, dün mesleğimiz bazı kardeş mühendislik branşlarıyla temsil ediliyordu, bugün ise, gerek kamu sektöründe, gerek özel sektörde, gerekse öğretim kurumlarında çok yetenekli meslekdaşlarımız da temsil ediliyor. Dün sayıları iki elimizin parmağı kadar olmayan çok değerli kurucu birkaç öğretim görevlisi tarafından yetiştiriliyorduk, yalnız Yıldız Üniversitesinde, bugün ise memleket sathına dayanmış dört güzide üniversiteden yine yüzlerce yetenekli meslekdaşımız öğretim görevlisi tarafından yetiştiriliyoruz. Dün birçok kurumda Türk teknik ordusunun

yardımcı pozisyonunda bir sınıfı olarak görev yapıyorduk, tabiri caizse vesayet altında idik, bugün kamu kurumlarında, özel sektörde, üniversitelerde aynı seviyede görev veriyoruz, hatta bazı kurumlarda bir miktar üst seviyede seyrediyor bu durum. Dün, birçoğumuz yegane çalışma alanımız olan baba evimiz Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde görev alıyorduk, bugün memleket sathında her kuruluştta görev alabiliyoruz. Ve arkadaşlar, dün senelik genel kurullarımızı zor oluştuyorduk, birkaç kişi ile fakat bugün kurultaylar yapıyoruz. Dün, İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de her hangi bir dayanışma gücümüzü artırıcı bir toplantı yapacağımız zaman bir küçük salon tutuyor, o küçük salonu tam dolduramıyor, birkaç masa ayırtıyorduk, bugün İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de belki diğer vilayetlerimizde en güzide salonları tutuyoruz, yine meslekdaşlarımıza yetmiyor. Bunlar çok önemli konular.

Dünle bugün arasında tabii çok fark var, bunlar hepinizin bildiği şeyler. Tabii ki dün 161 mühendis numaralı Mehmet Demircan, simsiyah kıvr kıvr saçlı idi, bugün gördüğünüz gibi artık biraz yokluk, biraz aklıkla karşı karşıya; ama bu insan ömründe büyük bir zaman ayırımı olabilir, mesleğimiz henüz daha 30 senelik bir maziye sahipse, mesleğimiz daha delikanlılık çağını bile yaşamıyor, çok genç ve çok taze, çiçeği burnunda bir mesleğin mensuplarıyız, bunu da hiçbir zaman aklımızdan uzak tutmamamız lazım. İşte ben bugün bütün bu iyi duygularla mücehhez olarak diyorum ki: Gelecek, muhakkak bugünden çok iyi olacaktır. Nitekim, bugün de dünden çok iyidir. Ve bu şekilde sizleri geleceğimizin daha mutlu, daha iyi olacağı inancı ile tekrar hürmetle selamlıyorum.

Şimdi esas panel konuma geliyorum, onu arz edeceğim. Yıldız Üniversitesinden mezun olduğum 1958 yılından beri hiç ara vermeden, bugüne kadar İstanbul Belediyesinde görev yapan bir meslekdaşınız olarak ben de huzurlarınızda kamu sektörü açısından imar planları uygulamalarının uygulamada yarattığı sorunlar, çözüm yolları konusunda fikir ve deneyimlerimi arz etmeye çalışacağım. Genelde İstanbul Belediyesi sınırları içerisinde ve mücavir alanında yapılan uygulamalarda karşılaşılan sorunları, memleketimizin her tarafında yaşandığı kanısındayım. Bu nedenle, imar harita ve imar uygulamalarının en geniş kapsamlı olarak yapılmakta olan bir bölgede bilfiil çalışmanın avantajı içerisinde düşüncelerimin isabet kazanacağına inanıyorum. Diğer taraftan, 161 sıra numaralı mühendislik üye karnemin de belirttiği gibi, mesleğimizin ilk kuşak elemanları içerisindeyim. Bu durum da, mesleğimizin dünü ve bugününü yaşamanın deneyimi ve avantajına da sahibim. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığında ve bilahare Bakırköy Belediye Başkanlığında iki kez Harita Müdürlüğü Teşkilatını kurma mutluluğuna erişmiş bir meslekdaşınızım. Yukarıdan beri kendi özgeçmişime ait bilgiler arz ettim, biraz dozajını kaçırıp alışılanın dışına çıktıysam özür dilerim, 30 senelik meslek yaşantısı insanı bu kadar konuşturuyor, genç meslekdaşlarıma benden daha uzun meslek ömrü diliyorum.

İmar planı uygulamalarında başarı veya başarısızlık, büyük ölçüde plan yapılırken gösterilen teknik titizliğe bağlıdır. Ülkemizde plan yönünde şikayetlerin en çok olduğu dönemin haritadan yoksun olduğu döneme rastlaması boşuna değildir. Bu nedenle biraz uygulamadan önce yapımdan bahsetmek istiyorum. İmar planı yapımı ve uygulaması denilince, ilk akla gelen, malzeme harita olmaktadır. Geçmişte planlamanın başarısızlığa gitmesinin en büyük etkenlerinden birisi ve bel-

ki de en önemlisi, plan altlığı olarak kullanılan haritaların harita tekniğinden uzak oluşundandır. Sağlıklı bir altlığı, güncel durumu gösteren ve hali hazır tabir ettiğiniz topografik haritalarla kadastral haritaların tekniğine uygun olarak birleşmesinden meydana gelen haritalardır. Böyle bir altlık üzerine yapılan plan uygulamada kolaylık sağlar. Ülkemizde planlamanın tekniğine uygun yapılamayışı ve dolayısıyla uygulamadaki aksaklıklar yanlış ve çirkin yapılaşmayı doğurmuştur. Bu devrenin de haritacılığın bulunmadığı veya yeterince bulunmadığı döneme rastlaması tesadüfi değildir. 1960 yılına kadar imar planları parça parça, çoğu zaman tek parsel ölçeğinde harita tekniğinden yoksun krokiler üzerine yapılmıştır Bunun sonucu, belediye arşivlerinde mevcut binlerce plan, uygulanamamanın çaresizliği içerisinde kaderlerine terk edilmişlerdir. Bölgesel planlar yerine, küçük alanları içeren ve çoğu zaman kişisel çıkarları öngören mevzii planların yapımı tercih edilmiştir. Biraz daha fazla inşaat alanı ve bir kat fazla imar durumu alınmak için yapılan plan değişiklikleri, plan bütünlüğü ilkesine esaslı bir darbe olmuştur. Plan yapımında ve uygulamasında haritanın önemi kadar, haritanın iskeletini teşkil eden nirengi, poligon ve nivelman şebekeleri gibi sabit tesislerin önemi çok büyüktür.

Uygulamalarda sorun ve tıkanıklıkların ana nedeni, yukarıda da belirtildiği gibi, üzerinde sıhhatli sabit tesislerin bulunduğu haritanın hizmete verilememesidir Özellikle büyük kentlerde nüfus patlamaları, genellikle kırsal kesimde çarpık yapılaşmalara neden olmuştur. Bu, ister gecekondular, ister kaçak inşaat şeklinde olsun, sonuçta çekirdek kentin etrafında yoğun bir plansız yapılaşma oluşmuştur. Kırsal kesimde de en hassas olan ilkelerin uygulanması yöntemi, plan üretimi vatandaş talebine karşılık oldukça kısır bir devreye sokmuştur. Arz ve talep dengelenmemiştir. Bunun sonucu olarak da, vatandaş da plan ve yasalara aykırı da olsa "Kendi işini kendin yap" düşüncesi hakim olmuştur.

Diğer taraftan, mülkiyet sorunu kontrol altına alınamamış, kentin hemen civarında bulunan tarlalar hisselsi özel parselasyon usulü satılmış, halk arasında "Kafa Parseli" denen yöntemle parçalanmış ve bu parçalara kamu alanları, altyapı düşünülmeden geliş güzel yerleşim yapılmıştır. İmar planlarının süratli bitirilememesi, resmi ifrazdan ziyade özel paselasyona teşvik ve imkan sağlamıştır. Zaman zaman, özellikle yerel yönetimlerdeki politik görüşlerin toleranslı tutumları, buna bağlı olarak vatandaş inancında nasıl olsa birgün gelir affedilir peşin yargısı devamlı şekilde çarpık yapılaşmayı besleyen zararlı kaynaklar olmuşlardır. Kentlerin yakınına plana göre yapılaşma yerine, yapılaşmaya göre planlama, ister istemez benimsenir hale gelmiştir. Çeşitli zamanlarda çıkarılan af yasaları, sorunlara çözüm getireceği yerde, daha da karışıklıklara sebep olmuş ve bu yasalar adeta çarpık yapılaşmayı teşvik yasası olmaktan ileri gidememişlerdir. Geçmişteki aksaklıkların nedeni olarak, teknik eleman yetersizliği, tekniğine uygun haritaların olmayışı, planlamada pratik davranılmaması, mülkiyet karmaşası, politik tutum ve davranışlar, hızlı nüfus artışı gibi hususlar sayılabilir.

1960 yılından sonra yerel yönetimlerde bilinçli planlama ve uygulamaya yönelik hareketliliğin başladığına tanık oluyoruz. Özellikle büyük kent yerel yönetimleri teşkilatlarına birer harita birimi yerleştirmeye özen gösteriyorlar. Böylece plan yapımı ve uygulamasında mimarlarla birlikte haritacılar da diyalog içerisinde kendile-

rine düşen görevi başarı ile yerine getirmeye çalışıyorlar. İmar planı uygulamalarında, planın sayısal ifadesi olan inşaat istikamet rölemleri, bina yüksekliklerinin başlangıç noktasını belirleyen kod ve kesit ölçüleri, yol profilleri, silüetler, gabariler, mevzi harita güncelleştirmeleri, yola terk ve yoldan ihdaslar, kaçak yapı tespiti, parsel birleştirme ve ayırmaları, irtifa hakkı tesisleri, parsel düzenlemeleri, İmar Yasası 18 inci madde uygulamaları ile 2981 ve 3290 sayılı İmar Affı yasaları ilgili maddeleri belli başlı uygulama konularını oluşturmaktadırlar. 6785 sayılı İmar Yasasının yerine çıkarılan 3194 sayılı yeni imar yasası, sorunlara birçok bakımdan farklı yaklaşımlar getirmiştir. Bu yasanın en belirgin özelliği, merkeziyetçiliği azaltıp, sorunları mahallinde çözüme ulaştırma imkanını sağlama amacına yönelik oluşudur. Örneğin, harita ve imar planlarının her belediyenin kendi bünyesinde yapılıp onaylanması zaman kaybının önlenmesi bakımından olumlu bulunmuştur. Parsel düzenlemelerinde ortaklık payı yüzde 25'ten 35'e çıkarılarak yönetimlerin kamu alanı ihtiyaçlarının sağlanmasında ferahlık yaratmıştır. Bir parsel işinde plan şartlarını sağlamak koşulu ile ifraz yapmadan birden fazla inşaat yapma hakkı tanınmıştır. Ruhsat konusunda tıkanıklığı önlemek amacıyla özel yeminli büroların da bu işi yapabileceği esası getirilmiştir. Yine ruhsatla ilgili olarak 1000 metrekare alanda iki kata kadar yapılarda ruhsat almayı ortadan kaldırmıştır. İleride küçük sorunlar doğuracağı için hisseli satışı yasaklanmıştır. Daha bunun gibi iyileştirici önlemler alınmıştır. 2859 sayılı Kadastro Yenileme Yasası da maddi hataların muvaffakat esasına göre düzeltilmesi esasını getirmiştir. Yeni çıkarılan yasalarla, harita mühendisliğinin çalışma alanları genişletilmiş, teknik kalkınmada meslekdaşlarımıza büyük sorumluluklar yüklenmiştir. Bu yasalar, yukarıda da belirtildiği gibi, 3194 sayılı İmar Yasası ve diğer af yasaları ile 2859 sayılı Kadastro Yenileme Yasası'dır. Bunlar belli başlıları tabii daha da var. Bizler için imar affı yasalarının uygulamaları ve çalışmaları yeni bir çığır açmıştır.

Şimdi özellikle çalışmış olduğum bölgede ilk adımını attığımız ve sayın belediye yöneticileri ile bugüne kadar mümkün olduğu kadar mesleğimizin de şeref, haysiyet ve büyüklüğünü daima göz önünde tutarak gerçekleştirdiğimiz Bakırköy'deki hisseli olayını arz etmek istiyorum. Bu da tabii bütün illerimizde herhalde aynı esasları sağlayacaktır. Bakırköy'deki hisseli olayı: Bakırköy Belediye hudutları dahilinde bulunan hisseli özel parsellasyon alanlarının müstakil tapuya dönüştürülmesi işlemlerine ilgili yasalar hükümlerine göre 1985 senesinde başlanmıştır. Halk arasında "Kafa parseli" diye bilinen ve tarlaların hiçbir plan ve tekniğe bağlı kalınmaksızın parçalara ayrılması şeklinde oluşan hisseli sorunu, günümüzde gerek yerleşim gerekse mülkiyet yönünden vatandaşlar arasında büyük huzursuzluklara neden olmuştur. Bu sorun ortalama 50 senelik bir birikimi içermektedir. Doğurduğu anlaşmazlıklar, adliyelerimizi devamlı meşgul etmektedir. Mensubu bulunduğum Bakırköy Belediyesindeki 2981 ve 3290 sayılı yasalarla ilgili bilgi arz etmek istiyorum.

Bakırköy, bugün 2 milyona yaklaşan nüfusu, 25 kilometre doğu-batı, 25 kilometre kuzey-güney olmak üzere 40 bin hektar civarındaki sahası ile Türkiye'nin en büyük belediye ünvanını muhafaza etmektedir. Türkiye genelinde özel mülkiyetli olarak en fazla hisseli alanı bulunan Bakırköy'de bu işlemler 7 ayrı bölgede 18 harita

müteahhidine ihale edilmek suretiyle yaptırılmaktadır. Hisseli sorunu, çeşitli hukuki ve teknik çözümleri birlikte getirmektedir. Belediyenin harita müdürlüğü, İmar Planlama Müdürlüğü, Emlak İstimlak Müdürlüğü, Kadastro ve Tapu Sicil Müdürlükleri, yüklenici firmalar ile diğer değer tespit komisyonundan oluşan yapımçı birimler karşılıklı diyalog ve uyum içerisinde soruna çözüm getirmek için devamlı gayret sarf etmektedirler. Hisseli sorununun bir an önce halledilmesiyle geniş kitlelere yıllardır beklenen huzuru getireceği gibi, aynı zamanda plan ve yerleşim yönünden tarlalar yasal olarak tekniğine uygun müstakil parsellere bölünmek suretiyle yeni inşaat alanları açılacak, böylece konut problemine olumlu katkısı ile mülkiyet hakkı daha net garantiye alınmış olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, şu anda anımsadım, hakikaten bizler 2981 sayılı Yasayı uygulamak suretiyle yeniden kadastro yapıyoruz. Bir konuşmacı, Erdal Köktürk kardeşimiz söylemişti, cidden bugün kadastro sorununa hepimiz değiniyoruz. Çünkü konuşmamın başında da söylemiş olduğum gibi, baba ocağımız kadastro, başlangıcımız kadastro, devamımız yine kadastro oluyor. Tabii ki kadastro bu şekildeki seçkin topluluklar karşısında devamlı dile gelecek, devamlı karşımıza gelecek; ancak ben şunu vurgulamak istiyorum: Yine İstanbul'da olan tecrübelerime istinaden arz ediyorum, şimdi kadastro sorununu biz teşhis ettik. Bunu çeşitli toplantılarda, bildirilerde tespit ettik. Yani teşhis yapıldı; ancak neşteri vuramıyoz, benim anladığıma göre sıkıntımız burada. Yani hakikaten bugün teşkilat olarak hiçbir kabahati yok, haşa, bilakis kadastro her zaman kalbimizde, vazifesini yapmak için çalışan ve hakikaten bugüne kadar bu alandaki boşluğu elindeki imkanlara göre doldurmasını bilmiş, iftihar ettiğimiz bir müessesemizdir. Ancak tabii bu da kafi değil. Şimdi bir de sorunların somut sonuçları var. Ben diyorum ki: Müsaadenizle yine İstanbul'dan misal vereceğim. Kadastroyu şu şekilde arz etmek istiyorum; şehirlerde biliyorsunuz bir çekirdek şehir var, örneğin bunu Surların içi olarak İstanbul kabul edin, bir de çekirdek şehir, yani eskiden belediye sınırı tabir ettiğimiz yerden genişleme alanına kadar olan bir şerit var. Bu her ilde değişir. Bizimki Silivri'den Gebze'ye kadar genişliyor. Şimdi benim kanıma göre, kadastroyu üç alanda mütalaa ediyorum. Bu üç alandan birisi, kırsal kesimin, tamamen kırsal kesim, yani tarlalar, tarım alanları, buradaki tapulamada işi idare eder şimdi, daha uzun zaman tapulamadaki ölçü sistemleri buradaki ihtiyacı karşılar. Bir de çekirdek şehir var, buradaki kadastro nun da hatalı olması veyahut da yapım tarihinin çok eski olması pek önemli değil neden? Çünkü çekirdek şehir artık zaten dolmuş, tamamen yapılanmış, orada da artık herhangi bir sorun çıkmaz. Bugün Beyoğlu'nda, Fatih'te Üsküdar'da, Beşiktaş'ta bir sorun çıkmaz, çünkü şehir olmuş. Ha demek ki, bizim sorun olarak karşımıza çıkan bölge bugünkü şehirlerin belediye sınırları ile müstakbel genişleme alanları arasındaki şerittir. İşte Bakırköy'de de bulunduğum müddet zarfında en çok yokluğunu çektiğimiz kadastro mensubu, oradaki teşkilattaki arkadaşlarımla beraber, bu şeritteki kadastro nun maalesef daha evvel tarla sistemi ile tapulama sistemi ile ölçülüp bugün artlık metrekaresi 300 bin liraya kadar fırlamış arsalar haline gelmesinden doğmaktadır. Tabii ki orada yine arkadaşımın dediği gibi, 2-3 metre hata mevzu bahis değildir, 1 metrekaresinin fiyatı 300 bin liradır. Burada sorun oluyor tabii. O zaman şöyle diyebilir miyiz, yaklaşabilir miyiz; kadastro bütün elindeki imkanlarla

hakikaten 1950 ruhunu tekrar diriltsek de bu alanları şehirlerin genişleme alanları arasındaki konuyu ele alsak, önce buraları çözsük. O zaman herhalde daha sağlıklı şehirler elde edeceğiz. Benim kanım öyle arkadaşlar. Bunu bir ara düşüncem olarak arz etmek istedim. Çok teşekkür ederim efendim, sağolun.

PANEL YÖNETİCİSİ- Sayın Gürler, size şu soruyu yöneltmek istiyorum: Arsa düzenlemesinden kamu kesimi ne amaçlıyor? Sonuçta bu amaca ulaşıyor mu?

İkinci olarak da, Sayın Demircan'ın konuşmasında iki noktayı tespit ettim, onu sormak istiyorum- Bir tanesi, belediyelere yetki verilmesini iyi bir olay olarak yorumladı, aynı kanıda mısınız? İkincisi de, ortaklık payının yüzde 35'e çıkması kağıt üzerinde mi kalıyor, yoksa belediye bunu gerçekleştiriyor mu? Şayet kağıt üzerinde kalıyorsa bazı sakıncalar var demektir. Bu konudaki görüşlerinizi rica edeceğim.

Mehmet GÜRLER- Efendim, imar uygulamasını üç şekilde yapıyoruz. Birincisi, şimdiye kadar alışlagelmiş kamulaştırma yöntemi ile şehirlerin belirli kesimlerinde uygulama imkanı bulabiliyorduk. İkincisi, isteğe bağlı parsellemeler biçiminde. Üçüncüsü de, son yıllarda uygulama alanı bulan arsa düzenlemesi yoluyla. Şimdi, konunun geçmişine bir bakarsak veyahut belediyelerimizin durumu ile birlikte konuyu ele alabilirsek sorunu bir ölçüde ortaya koyar ve çözüm yolunu da buluruz. Şöyle ki: Ben Konya Belediyesi'nde 4 yıla yakın çalıştım. Maaşımızı, ki şunu da söyleyim Konya Belediyesi Türkiye belediyeleri içerisinde imara en çok sadık kalan, mali yönden de -bugün de aynı durumda- Türkiye belediyeleri içerisinde en iyi mali düzeyde olan belediyelerden bir tanesi. Böyle olmasına rağmen, biz ayın 10'unda 15'inde çok maaş aldığımızı bilirim. Aybaşı gelir, işçiye veririz, memura kalmaz, memura veririz işçiye kalmaz. Şimdi belediyelerin içinde bulunduğu durum bu idi.

Kısacası, kamulaştırma yoluyla imar planı uygulamak mümkün değil. İsteğe bağlı uygulamalara gelelim: Ne oluyor? Şurada bir tarla sahibi diyor ki, benim bir tarlam var, büroya gidiyor, bunu imar planına göre parçala, ihtiyacım var satacağım. Orada bir tarla uygulama görüyor, 1 kilometre ötesinde bir başka tarla uygulama görüyor, 300 metre ilerisinde başka bir tarla uygulama görüyor. Takdir buyurun ki, böyle bölük, pörçük uygulamalarla hele altyapı sorununu çözmek hiç mümkün değil. Demek ki, kamulaştırmanın hem mali yükü ağır, hem de aslında sosyal yönü de eşitsizliklere neden olur. Şöyle ki: İman getirmediği artı değeri kişilere, mal sahiplerine paylaşamıyoruz. Bu tek parsel uygulamaları, yani isteğe bağlı uygulamalar, altyapı sorununu beraberinde getirdiği gibi, bakarsınız bazısında kamuya rastlayan alan -son yasa bunu bir eşitliğe kavuşturdu ama- bir bakarsınız onda yüzde 10 zayıt vardır, öbürüne bakarsınız tümü kamusal alana rastlar. Yani bu tür bir uygulama ile de sonuca varmak kısacası mümkün değil.

Arsa düzenlemesine gelelim: Arsa düzenlemesi nedir? Müsaade ederseniz önce bunu iki üç kelime ile tanımlamaya çalışalım. Bizim 16.7.1956 tarih veyahut 17.1.1957 tarihinde yürürlüğe giren 6785 sayılı yasamız, arsa düzenlemesini şuyulandırma adı altında ortaya koydu. Bu nedir? Bölgeler seçiliyor, bu bölgeler içerisinde taşınmaz sınırları birleştiriliyor, buna "Hamur işleri" diyoruz. Bu bölge içerisinde yola, kamusal alana rastlayan kısımlar çıkarıldıktan sonra, yapı adaları,

imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre parçalanıyor, parselleniyor ve bu parçalar hak sahiplerine dağıtılıyor. Mümkünse kendi yerinde müstakil olarak, bağımsız paseller halinde, mümkün değilse başka yerlerde hisseli parseller biçiminde.

Şimdi biz buraya bakarsak, bir defa düzenleme, bir alanda uygulanabiliyor yani tek parça parça değil, şehrin ihtiyacına göre bir alan düzenlemesi sağlıyor. Altyapı sorununu ekonomik hale getirebiliyor. İkincisi, planın getirdiğini, hemen şunu söyleyelim ki, bu düzenleme sırasında eski kanunumuzda yüzde 25'e kadar, yani 6785'te, yeni kanunumuz 3394'te de yüzde 35'e kadar noksanı ile dağıtma imkanını tanıyor bize. Yani imarın getirdiğini bir ölçüde bütün orada bulunan maliklere tam değilse de, imarın getirdiği artı değeri paylaştırabiliyor. Yani sosyal yönden de bize faydasını gösteriyor.

Teknik açıdan -dediğim gibi- planı parça parça değil, bütün olarak uygulama imkanını veriyor. Belediyeleri en büyük faydalarından biri de bu; kamulaştırma yükünden kurtarıyor. Ben Konya misalini verdim, tekrar ediyorum, Konya misali bugün 1800 dolayındaki belediyemizde, ki son yıllarda tanınan imkanlara rağmen birtakım gelirlerin belediyelere aktarılmasına rağmen, hiçbir belediyenin bugün imar planında öngörülen kamusal alanların tümünü kamulaştırma gücü yoktur. Bunu iddia ile ortaya atabiliriz ve rahatlıkla söyleyebiliriz. Aksini söyleyen olursa, tabii onu da tartışabilir. Kısacası, eğer imar planlarımız uygulanacak ise, arsa düzenlemesi yolundan başka uygulama yöntemini ben öneremiyorum.

Bana yöneltilen sorunun ikinci kısmına geliyorum: Belediyeye verilen yekiler sizce yerinde midir? Şimdi efendim, ben belediyede çalıştığım yıllarda siyasi pratiklerin etkinlikleri ikinci planda idi, 12 Mart döneminde çalıştım. O sebeple belediyenin sorunları yüksek bakanlığa devamlı getirip götürülen kişi idim. O zamanlarda çok yakın, sınıf arkadaşı düzeyinde yakınlarım olmasına rağmen, evrak çıkar -itimat buyurun aynen yaşadığımız bir olay- lütfen verin de elden götürelim derim, efendim mevzuat müsait değil, biz arkanızdan postalarız derler. İki üç ay bekleriz evrak gene gelmez. Yani bir ölçüde Mehmet Demircan arkadaşımızın işleri çabuklaştırması yönündeki görüşüne katılıyorum. Sonra planı en iyi içinde yaşayanlar bilir aslında. Objektif davranılırsa, belediye meclisinde bulunan kasabın da, beraberin de, okumuşunun da bence plan konusunda olumlu fikri vardır. Yeterki objektiflikten ayrılmasın, yahut birtakım menfaat olaylarına karışılmasın.

Gene benim bulduğum yerde, sanıyorum geçen yıl, bir meclis döneminde, 230 tadilat plan değişikliği önerisinin meclise girdiğini duydum. Bizim belediyemizin planını yapan kimse -ismini vermeden söyleyim- Türkiye değil, dünya çapında bir şehirci, bu insan nasıl bir plan yapmış ki 230 tane eksiği olsun, ben buna inanmıyorum. Bu, tamamen kişisel çıkarlar, menfaat oyunlarıdır. Bu da birçok belediyemizde görülüyor. Nitekim birçokları gazete sayfalarına intikal ediyor, özellikle sahil kesimlerinde, bunlar hepimizin malumu. Demek ki, yetki vermenin birtakım iyi

yönleri var, işleri çabuklaştırmasını yönünden. Ben dediğim gibi, belediye meclisinin bilgisine, görgüsüne de inanıyorum. Ancak objektiflikten ayrılmadığı müddetçe, yahut konulara objektif bakabildiği sürece. Ancak menfaat oyunlarının olduğunu gene biliyoruz. Bugün isim vermek gerekirse, İzmir'in güneyindeki bazı kasabalardaki belediye reislerinin halen bulunmadığını gazetelerde okuyoruz. Demek ki eğer bir öneri sunmam gerekirse, bugün o gibi yerlerde acaba tamamen denetimsiz değil de, herşeyden önce gene bilinen gerçek odur ki, belediyelerimizin teknik elemanları yok. Böyle olunca, gerek teknik eksikliklerini veyahut bir ölçüde denetimlerini sağlayacak yerel yönetimler olamaz mı? Yerel yönetimler derken, devlet kuruluşları, eskiden il imar müdürlükleri vardı. Acaba buna benzer, işleri yerinde görülmeyle beraber, denetimini sağlayacak, teknik müşavirlik yapacak kurumlar olamaz mı? Ben böyle düşünüyorum. Kısacası, faydası da var, zararı da var; belki zarar denetimle ve müşavirlikle danışmanlıkla giderilebilir diye düşünüyorum.

Bana yöneltilen üçüncü soruya gelince, düzenleme ortaklık payının yüzde 35'e çıkarılması konusuna değinmek istiyorum. Arkadaşlar, 6785 sayılı Kanunun 42 nci maddesi -1956 yılında yürürlüğe konulduğu zaman- son fıkrası: Belediyeler yüzde 25 noksanına kadar dağıtmaya yetkilidir, selahiyetlidir hükmü vardır. Bu hüküm, 1963 yılında Anayasa Mahkemesince iptal edildi. Bedeli verilmemiş düzenleme işlemini, yahut ortaklık payı almayı bedeli verilmemiş kamulaştırma işlemi saydı Anayasa Mahkemesi ve bunu iptal etti. 1972 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1605 sayılı Yasa ile düzenleme sonucu taşınmazların değerlerinde oluşan artışlar karşılığı gibi bir ibare ile tamamen karşılık verilmemiş olmadığını, yani karşılığını imar uygulaması ile sağlandığını, hatta fazlası ile sağlandığını ifade ederek, bu yüzde 25 pay alma sistemini tekrar koydu. Ama gene planlayıcılar veyahut plancı arkadaşlarımız, ya da bu işin içerisinde bulunanlar bilirler ki, günümüzde bile bazı yerlerde biz yüzde 35 oranın üstüne çıktığı için ve üstünde tahsis veyahut bağış yoluyla düşüremediğimiz için plan uygulamakta güçlükler çekiyoruz. Böyle olunca, yüzde 25 hiç karşılanmıyordu, yüzde 35 bir ölçüde uygulama imkanını bize verdi. Bu bile zaman zaman yetmiyor. Kısacası, yüzde 35 oranı zaten planlamada da kamusal alanla -yanlış hatırımda kalmadıysa- yüzde 33 ve yüzde 35 arasında bir pay alır; eğer bu hüküm olmasa veyahut son zamanlarda eğer imarplanları uygulanıyorsa, arsa düzenlemesi yapılabilir ise, bu oranın yükselmesinin büyük payı olduğuna inanıyorum. Yerinde bir oran olarak görüyorum.

Teşekkür ederim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederim Sayın Gürler.

Sayın Yaran, her iki arkadaşımızı da dinlediniz. İmar Kanununun çeşitli yönlerini açıklamaya çalıştılar. Ancak bildiğimiz kadarıyla gündemde yeni bir imar yasası var, yeni bir arsa düzenlemesi getiriliyor. Acaba bu yeni getirilen yasa taslağına neler var? Eskisi ile karşılaştırdığımız zaman lehte ve aleyhte olan hususlar ne? Ve size göre neden böyle bir düzenlemeye gereksinim duyuldu? Lütfen açıklar mısınız efendim?

Yılmaz YARAN- Sayın Başkan, sayın delegeler, sayın misafirler, 9 Kasım 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Yasasının bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi, bazı maddelerinde de görülen aksaklıklar tadilat yapılmasına sebep olmuştur. Yasanın 9 maddesinde değişiklik önerilmekte, ancak bu maddeler içerisinde düzenleme konusunda, ifraz konusunda herhangi bir yenilik getirmemektedir. Daha ziyade planlama kademelerinde, inşaat ruhsatında, ruhsata aykırı yapılarda ve cezai hükümler maddesinde değişiklikler içermektedir. Müsaade edersiniz bunları sırasıyla belirtmeye çalışayım.

3194 sayılı Yasanın 'tanımlar'la ilgili 5 inci maddesinde çevre düzeni planı tanımı, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Bu çok kısa bir madde halinde idi, bunun kapsamı değiştirilmiş, Mukayesesi yaparsak, zaman müsait değil, isterseniz mukayesesi yapmadan evvel gelen değişiklikleri takdim edeyim, gerekli görülen yerlerde karşılaştırmasını da yaparız.

Mevcut yasamızda çevre düzeni planı şöyle tariflenir: Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plandır. Yeni şekli: Çevre düzeni planı: Ülke düzeyinde kentsel gelişme, sanayi, tarım, turizm, doğal ve kültürel değerler açısından sektöre özellik gösteren alanlarda, varsa bölge planlarına uygun olarak düzenlenen yerleşme ve arazi kullanım biçimlerinin belirlendiği çeşitli sektörler arası bir koruma, kullanma dengesi sağlanma amacı güder, 1/2500 veya daha küçük ölçekli çizilen nazım ve uygulama imar planları için esas teşkil eder, idareler arası koordinasyon esaslarını belirleyen ve plan noktaları ile bütün teşkil eden plandır.

Yasanın ikinci değişiklik yapılması düşünülen maddesi de 6 ncı maddesidir. Bu da şu şekilde değiştirilmektedir: Planlar, kapsadıkları alan ve amaçları açısından bölge planları, çerve düzeni planları ve imar planları olup, imar planları nazım imar planları ve uygulama imar planı olarak hazırlanır. Uygulama imar planları, gerektiğinde etaplar halinde de yapılabilir.

Üçüncü değişiklik: Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulmasıyla 8 inci maddesi. 1, 4 ve 6 ncı fıkrası dışında tamamen aşağıdaki şekilde değiştirilmektedir: Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulmasında aşağıda belirtilen esaslara uyulur:

a) Bölge planları: Sosyo - ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektör hedefleri, faaliyetleri ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır.

b) Çevre düzeni planlarına uygun olarak yerleşme, arazi kullanma kararlarını belirleyen çevre düzeni planlarını Bakanlık yapar, yaptırır veya onaylar. Bu planlarda yapılacak değişiklikler de aynı usule tabidir. Çevre düzeni plan kararlarına aykırı ola-

rak nazım uygulama imar planı yapılamaz.

c) Nazım imar planları: Varsa bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediyelerce, diğer alanlar dışında valiliklerce yapılır veya yaptırılır. Bakanlığın olumlu görüşüne bağlanarak, belediye meclisi veya il idare kurulunca onaylanarak yürürlüğe girer.

d) Uygulama imar planları: Nazım imar planı esaslarına göre belediye ve mücavir alan içinde belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye meclislerince onaylanarak yürürlüğe girer. Planlar, onay tarihinden itibaren 1 hafta içinde belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde bir aylık süre ile ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İtirazlar, belediye başkanlığınca en geç 10 gün içinde belediye meclisine gönderilir, belediye meclisi, itirazı gönderildiği tarihten itibaren 15 gün içinde toplanarak inceler ve kesin karara bağlar. Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerlerde yapılacak planlar, valilik veya ilgilisince yapılır veya yaptırılır. İl idare kurulu görüşüne bağlanmak suretiyle valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girer. Planlar, onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen yerlerde 1 ay süre ile ilan edilir. 1 aylık ilan süresi içinde valilik kanalıyla planlara itiraz edilebilir. İtirazlar, valilikçe en geç 10 gün içinde il idare kuruluna gönderilir, il idare kurulu itirazları gönderildiği tarihten itibaren 15 gün içinde inceleyerek kesin karar bağlar. Nazım imar planlarına aykırı uygulama imar planı yapılamaz, ilgili dairelerce verilen her ölçek ve türdeki hali hazır harita onayları ve imar planı teklifleri en geç 4 ay içinde sonuçlandırılır. onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de mukaveledeki usullere tabidir. Kesinleşen imar planlarının bir kopyası 15 gün içinde müellif sicilleriyle birlikte bakanlığa ve İller Bankasına gönderilir. İmar planları alenidir ve bu aleniyeti sağlamak ilgili idarenin görevidir. Belediye başkanlığı veya mülki amirlikler imar planlarının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edecek ücret karşılığında isteyenlere verir.

Burada yapılan iki önemli değişiklik, belediye ve mücavir alan sınırları dışında eskiden valiliklerce onanan imar planları, bu sefer il idare kurulu kararına dayanılarak vilayetlerce onaylanmasını temin etmektir. Bir de planların eskiden yalnız bakanlığa gönderilmesi varken, bu sefer İller Bankası da dahil edilmektedir.

Yapı kullanma iznine ait 3 üncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanması mümkün kısımlar tamamlandığı takdirde bu kısımların kullanılabilmesi için ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine yapının ruhsat kayıtlarına uygun olduğu ve kullanmasının her bakımdan sakınca görülmediğinin tespiti gerekir. Belediye ve valilikler, mal sahiplerinin müracaatlarını en geç 9 gün içinde neticelendirmek mecburiyetindedir. Aksi halde bu müddetin sonunda yapının tamamının veya biten kısımlarının kullanılmasına izin verilmiş sayılır. Birden fazla bağımsız bölümü bulunan yapılara kısmi yapı kullanma izni verilebilmesi için, yapının tes-

sat ve ortak kullanımına ayrılmış bölümlerinin kullanıma hazır hale gelmiş olması şarttır. Bu maddeye göre verilen izin, yapı sahibini kanuna, ruhsat kayıtlarına veya evsizlikten doğacak mesuliyetten kurtarmayacağı gibi her türlü vergi, resim ve harç ödeme mükellefiyetinden kurtaramaz. Bu maddede de getirilen önemli değişiklik: Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosunun madde metninden çıkarılması ile birden fazla bağımsız bölümü olan binalara oturma ruhsatı verilebilmesi için ortak kullanım alanlarının ve tesisatının tamamlanmış olması şartının getirilmesidir.

5 inci madde olarak: ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapılar başlığı altındaki 32 nci madde tamamen değiştirilmekte ve aşağıdaki şeklini almaktadır.

Şimdi mevcut 3194 sayılı Yasamızda ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapıların durdurulması veya yıktırılması konusunda etkin bir müeyyide yoktu. Burada o etkinlik sağlanma amaçlanmıştır. Ruhsat alınmadan başlanılan veya ruhsat gereklerine aykırı olarak yapıların o andaki durumu belediyeye valilikçe görevlendirilen biri teknik eleman olmak üzere en az iki kişi tarafından tespit edilir. Yapı tadil zaptı düzenlenerek inşaat mühürlenmek suretiyle durdurulur. Durdurma, yapı tadil zaptının yapı yerinde asılmasıyla veya sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Yapı tatil zaptının bir nüshası da muhtara bırakılır. Tebligat tarihinden sonra inşaata devam edilmesi halinde bu kısımlar herhangi bir karar alınmasına gerek kalmaksızın belediye veya valilikçe derhal yıktırılır. Yıkım masrafları mal sahibinden tahsil edilir. 3194 sayılı Yasada bu hüküm yoktur. Encümen kararına dayandırılmasını ister. Tebligat tarihinden itibaren ilgili idarece 10 gün içinde yapının kanun, imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre ruhsata bağlanmayacak veya ıslah edilmek suretiyle ruhsata aykırılığı giderilmeyeceği durumda olduğu tespit edilirse belediye encümeni veya il idare kurulunun kararı ile ilgisinden yapının 7 gün içinde yıktırılması istenir. Bu süre içerisinde yapı sahibi tarafından yıktırılmadığı takdirde, belediye veya valilikçe 15 gün içinde yıktırılır. Bütün masrafları mal sahibinden tahsil edilir. Yapı ruhsatsız, ancak kanun, imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre ruhsata bağlanabilecek durumda ise, mal sahibince gerekli belgelerle birlikte en çok 1 ay içinde ilgili belediye veya valiliğe başvuruda bulunulur. İlgili idarece en çok 15 gün içinde yapı ruhsatı verilmek suretiyle mühür kaldırılır. Ruhsat gereklerine aykırı olan yapının, aykırılıkları durdurma tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde mal sahibince ıslah edilmek suretiyle giderilir. Yapı, ruhsatsız veya ruhsat gereklerine aykırı, ancak kanun ve yönetmelik hükümlerine göre ruhsata bağlanabilecek durumda olmasına rağmen, mal sahibince gerekli belgelerle birlikte en çok 1 ay içinde ilgili idareye başvuruda bulunmaz ise belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile belediye veya valilikçe 7 gün içinde yıktırılır. Yıkım masrafları mal sahibinden tahsil edilir. ruhsatsız veya ruhsat gereklerine aykırı olup da yıkım kararı alınmış, ancak iskan alınmış yapıların tahliye kararı o yerin mülki idare amirince alınır. Karar 15 gün içinde zabıta veya kolluk kuvvetlerince infaz edilir.

Başkasının arsa ve arazisi üzerine ruhsatsız ve izinsiz olarak yapılan veya

yaptırılan inşaat, arsa ve arazi sahibinin başvurusu üzerine başka hiçbir karar gerek-meksizin ilgili idare tarafından derhal yıktırılır, yıkım masrafı inşaat sahibinden tah-sil edilir.

Ruhsat haricinde olan yapılar bu kanun hükümlerine aykırı olarak yapıldığı tak-irdirde muafiyet hükümleri uygulanmaz ve ilgili şahıs ve idareden masrafın tamamı tahsil olunur. ayrıca bu kanunun 43 üncü maddesine göre cezai işlem uygulanır.

Başta da belirttiğim gibi, madde değişikliği, ruhsatsız ve ruhsata aykırı yapıya müdahalede etkinlik ve ivedi müdahale yetkisi vermektedir.

6 ncı değişiklik: Hali hazır haritaların imar planları ile yapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması başlığı altındaki 38 inci maddesi aynen şöyledir: Mühendisler dışındaki teknik personele, elemanlara yetki verilmesini içeren madde-dir. 3194 sayılı Yasının mevcut 8 inci maddesini aynen okuyorum: Hali hazır harita ve imar planlarının hazırlanması ve bunların uygulanmasının fenni mesuliyetini uz-manlık, çalışma konuları ve ilgili kanunlara göre mühendislik, mimarlar, şehir plancıları deruhte ederler. Yapıların statik, mimari ve her türlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanması ve bunların uygulanmasıyla ilgili fenni mesuliyetleri uz-manlık konularına ve ilgili kurumlarına göre mühendisler ve mimarlar deruhte ederler. Tasarı ile maddenin ikinci fıkrası değişmekte ve aşağıdaki şeklini almaktadır: Yapıların mimari, statik ve her türlü plan, proje, resmi ve hesaplarının hazırlanması ve bunların uygulanması ile ilgili fenni mesuliyetleri uzmanlık konuları ve ilgili ka-nunlarına göre mühendisler, mimarlar ve yönetmeliklere verilen yetki sınırları içinde fen adamları deruhte eder.

Şimdi burada görüldüğü gibi, imar palanlarının hali hazır haritalarının hazırlanması, maddesi birinci fıkrada, projelendirme ikinci fıkrada kanunda yer alır. Ve yapının mimari, statik, her türlü plan ve proje, resim ve hesaplarının yapılmasında mühendis ve mimarlardan başka fen adamları dahil edilmekte, ancak ha-rita ve imar palanı yapımında mühendislerin dışında, mimarların dışında başka bir fen eleman görevlendirilmekle beraber, Harita Mühendisleri Odası olarak da bizi etki-lemeyen bir değişiklik olmaktadır kanısındayım.

7 nci madde, cezai hükümleri içeren maddedir ve yeni şekli epey değiştirilmiştir. Yeni taslağı aynı şekilde okuyorum: İdari nitelikte cezalar:

a) Ruhsat almadan veya ruhsat veya eklerine veya imar mevzuatına aykırı olara yapılan veya yapılmakta olan yapılarda yapı sahibi ile yapının müteahhidine inşaata başlanmasına 1 milyondan başlamak üzere aykırı olarak yapılan imalatın maliyet bel-delinin iki katı bu miktara ilave edilmek suretiyle belirlenecek miktarda para cezası verilir. Ayrıca, varsa fenni mesule de yukarıdaki şekilde belirlenecek cezanın iki katı uygulanır.

b)- 18 inci maddenin son fıkrasında gösterilen istisnalar dışında, özel parselasyon ve hisse karşılığı belirli bir yer sathına 1 milyondan 25 milyon Türk Lirasına kadar para cezası verilir. bu 500 bin liradan başlayordu, 1 milyon liraya çıkarılmış.

c)- (a) ve (b) fıkralarında belirtilen fiiller dışında bu kanunun 28 - 30 - 34 - 39 ve 40 ıncı maddeleri ile 37 nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hükümleri yerine getirmeyen mal sahibi ve fenni mesul ve müteahhide 1 milyondan 10 milyon liraya kadar para cezası verilir. bu da 500 bin lira ile 10 milyon lira arasında idi.

(a), (b), (c) bentlerinde belirtilen fiillerin tekrarı halinde para cezaları iki kat artırılır. Para cezaları, ilgisine göre doğrudan doğruya belediye başkanı veya vali tarafından verilir ve tahsil olunana cezalar belediye veya il özel idare bütçelerine imar işlerinde kullanılmak üzere gelir kaydedilir. Bu cezalara karşı, cezanın tebliğinden en geç 7 gün içerisinde idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. Bu para cezalarının ödenmemesi halinde 6183 sayılı Kamu alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun hükümleri uygulanır. Bu kanun ve kanun uygulamasına ilişkin yönetmelik hükümlerine aykırı harekte eden ve yanlış tatbikine sebebiyet verecek şekilde plan ve plan değişikliklerini hazırlayan plana fiilleri başka bir suçu oluşturması dahi ayrıca yeterlilik belgeleri bakanlık tarafından 6 ay ile 1 yıl arasında iptal edilir. Mahkemece verilecek cezalar içerisinde de gene bu konuda hüküm var.

2- Mahkemece verilecek cezalar:

a) Birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen mal sahibine, fenni mesule, müeahhide verilen para cezasında ayrı olarak sulh ceza mahkemesince 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası verilir. Ayrıca, fenni mesuller ve müteahhitler hakkında 1 yıldan 5 yıla kadar meslekten men cezası verilir.

b) İlgili idare cumhuriyet savcılığı aracılığı ile sulh ceza mahkemesine başvurması üzerine birinci fıkranın (a) bendine göre para cezası verilen fenni mesuller ve müteahhitler hakkında 1 yıldan 5 yıla kadar meslekten men cezası verilir. Bu husustaki mahkeme kararı, ilgili idarelerce bakanlığın veya meslek mensubunun bağlı olduğu meslek teşekkülüne bildirilir. Burası gene önemli; bu kanun ve kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden ve yanlış tatbikine neden olan belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve diğer görevliler hakkında fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi ayrıca 5 milyon liradan 25 milyon liraya kadar para cezası verilir.

8 inci değişiklik olarak da, 38 inci maddede getirilen fen adamlarını yetkilendirme nedeniyle 44 üncü maddenin ikinci bendinin de değişmesi gerektiğinden, bu bendin de aşağıdaki şekilde değiştirilmesi tasarlanmıştır. 38 inci maddede sayılan mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları dışında kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları konusuna göre ilgili bakanlık ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca belirtilen birlikte çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir. Yasaya bir de ek madde ilave edilmektedir.

Ek madde: Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan alanlarda bu kanunla belediye meclisi ve belediye encümenine verilen yetkiler il idare kurulunca, belediye başkanına verilen yetkiler ise vali tarafından kullanılır. Vali, İmar Kanunu uygulamasını Bayındırlık ve İskan Müdürlükleri kanalı ile yerine getirir.

Öngörülen değişiklikler bunlar, beni sabırla dinledikleri için tüm üyelere teşekkür ederim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederim Sayın Yaran.

Şimdi Türkiye'de arsa düzenlemesi mevcut yasalarla yapılırken, bir de Türkiye'de 1984'te bir başka uygulama yapıldı. Bunun en büyük uygulamasını Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi veya Metropolitan Projesi adı altında gördük. Burada yapılanlar bir başka idi. Şimdi, Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi kararı acaba nasıl çıktı, bu karar nasıl oluştu, planlama safhasına nasıl geçti, aşamaları ne idi ve halen Çukurova Kentsel Kalkınma Projesinde ki arsa düzenlemesi adı altında ne yapıldı, acaba durum ne? Sayın Beşiktepe'nin bu soruları cevaplamasını rica ediyorum.

Celal BEŞİKTEPE- Teşekkür ederim efendim.

Sayın Başkan, sayın meslektaşlarımız; bugün öğleden sonra sürmekte olan açık oturumun ana başlığı, "Kentsel ve Kırsal Alanda Arazi Düzenlemeleri, Mesleki Sorunlarımız" konularını incelemektir. Burada Başkanın yöneltmiş olduğu Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi ve daha önceki günlerde bugünkü oturum konusu saptanırken iki ana büyük projeyi ele alan bir yaklaşım içine girmiştik. Bunlardan biri, Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi, bir diğeri de kısa adıyla GAP diye bilinen proje idi.

Şimdi Çukurova Kentsel Kalkınma Projesinin nasıl karar verildiği, proje aşamalarının hangi kademelerden geçtiği, kimler tarafından hazırlandığı ve mesleki grup olarak tüm Türkiye mühendis mimarlarını ve de bizi harita mühendislerini projenin akışı içerisinde oynamaları gereken rolü oynayıp oynamadıkları, görev alıp almadıkları konusuna ben ana hatlarıyla kısaca değinmek istiyorum.

Yıl 1984, Dünya Bankası bünyesinde belediyeler ve kentsel yönetimler birimi altında bir birim kurulmasına karar veriyor ve bunu gerçekleştiriyor. Amaç: Onların tanımladığı, gelişmekte olan ülkelere bu birimin öngördüğü kapsam içerisinde yardımlarda bulunmak, gelişmekte olan ülkelerin kentsel bölgelerini, altyapılarını, içmesuyu, kanalizasyon, drenajını, toplu konut alanlarını, bizim gibi ülkelerde ıslah bölgelerini projelendirmek, fizibilite etütlerini hazırlamak yatırım aşamasına götürmek. Yani onların kendi Batı gelişmiş ülkelerinde halklarına sunmuş olduğu yaşanabilir bir kentsel dokuyu oluşturmayı amaçlıyor idi. Dünya Bankası bu birimi kanalı ile Türkiye'ye 1984 sonuna doğru ülkemizde kendi kuruluşlarımızın seçeceği bir bölgeye bu çerçevede bir yatırımı öngörüyoruz önerisiyle bize geliyor. Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığında oluşturulan birim, Bakanlık temsilcilerinden

oluşan birimle birlikte Türkiye'nin beş bölgesini incelemeye alıyorlar. Bunlardan biri Çukurova Bölgesi, ikincisi Bursa-Mudanya Bölgesi, üçüncü İzmir Metropolitan Alanları Bölgesi, dördüncü Van Gölü ve çevresi, beşinci bölge olarak da Rize-Ordu kıyı bandını gündemine alıyorlar. Fakat bu 5 bölgeden biri pilot olarak seçilmeli. Proje, bu pilot bölgede gerçekleştirilmeli, sonra bu pilot bölgeden elde edilecek deneyimlerle projenin sürekliliği sağlanmalı, devamlılığı olmalı, ülkenin diğer kent problemlerinin yoğun olduğu bölgelere yürünmeli. 1 yıllık bir tartışma sürecinden sonra, DPT'nin bize yansıyan, kamuoyuna yansıyan DPT'nin görüşünün ağırlık kazandığı, çelişkilerin, kentsel çelişkinin ve gelir gruplarının yaşadığı -doku olarak da çelişkilerin- en yoğun bulunduğu Çukurova Bölgesi pilot bölge olarak seçiliyor ve Dünya Bankası bu bölgeye çalışmaya başlatmayı kararlaştırıyor. Bu pilot bölge seçilen Çukurova'da ne tür bir çalışma yapılacağına proje tanımı olarak önerilen, proje kapsamı olarak önerilen ana ilkelere bir göz atmakta yarar görüyorum.

Proje -başında da belirtmeye çalıştığım gibi- ileride başka bölgelerde de tekrarlanabilir olmalı, sürekliliği sağlanmalı. Bu proje kapsamında bulunan, proje kapsamına alınacak belediyelerin muhasebe sistemlerinde otomasyona geçmeli, belediyelerin reorganizasyonu çalışmaları başlatılmalı, en önemli olarak ele aldıkları maddelerden biri de, pilot olarak seçilecek bölgede gerçekleştirilecek altyapı ıslah imarında toplu konut üretimine kadar yer alan teknik ve sosyal altyapı faaliyetleri bu kentlerin yöre halkına geri ödemelerine uygun standartta götürülmeli. Yani kent halkı proje ile yatırımla proje ile tespit edilen ve yatırıma dönüştürülecek olan maliyetleri geri ödeyebilmeli. Dolayısıyla standartlar ve kalite bölgesel farklılıklar o bölgelerin geri ödeme süreleriyle eşit olmalıdır. Bu ana tanım çerçevesinde Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi, Dünya Bankası, DPT ve bakanlık temsilcilerinin -aşağı yukarı bütün bakanlık temsilcilerinin- katılmış olduğu çalışmalar sonucu tespit ediliyor.

Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi kapsamına giren illeri sıralamakta yarar var.

- 1- Adana,
- 2- Mersin,
- 3- Ceyhan,
- 4- Tarsus,
- 5- İskenderun.

Oysa şimdi biz Türkiye'nin bu bölgesini iyi bildiğimizi iddia eden insanlar olarak hemen aklımıza şu soru geliyor: Bu Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi güzergahı üzerinde Mersin, Adana, Ceyhan, Tarsus, İskenderun'a giderken, sorunların daha çok olduğunu bildiğimiz, daha karmaşık yapı sorunları içeren bir Osmaniye kentimiz var, bir Dörtüyl, Erzincan bölgemiz var. Bu bölgelerin ilk etapta proje kapsamına alınmadığını belirtelim sonra değerlendirmeyi alalım.

Çukurova pilot bölge olarak proje kapsamına alınınca, bu yöredeki bütün o

Dünya Bankasının o tanımlamış olduğu sorunları önce tespit edecek, arkasından bir avan projelerini ve fizibilite etütlerini hazırlayacak ve sonra da aşamalı olarak uygulama projelerine geçilmeyi amaçlayan üç aşamalı bir uluslararası ihaleye çıkarma hazırlıklarını başlatıyor DPT. Yani DPT diyor ki: Ben öncelikle Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi içerisine almış olduğum 5 kent yerleşme birimindeki öncelikle sorunların tespitini istiyorum. Bu sorunların tespitini, öncelik sırasına göre sıralanmasını da istiyorum. Ve bunu uluslararası platformda yer alan ve Türkiye'de de ortaklıklar oluşturan 6 büyük firma grubundan bu ön hazırlığı çağırarak istiyor. Şimdi 6 büyük proje grubundan, birinci aşamayı oluşturan konuda DPT teklif istiyor, diyor ki: Buyurun size 5 kent, bu 5 kentin içmesuyundan, kanalizasyonuna, toplu konut alanlarından imar ıslah alanlarına kadar bana bu kentlerin sorunlarını tespit edin ve bunları öncelik sırasına koyun ve benim karşıma gelin. İşte 5-6 firma bir süre bu sorunları inceliyorlar ve DPT'nin önüne koyuyorlar.

Sonuçta, Dünya Bankası, DPT ve diğer bakanlık temsilcilerinin katılmış olduğu komisyon, merkezi Londra'da bulunan, içlerinde kurucu olarak 15 Lübnan asıllı ortağı bulunan, başını Darül Handese Grubunun çekmiş olduğu firma topluluğuna 20 milyar Türk Lirasına 5 kentin ikinci etapta yer alacak olan sorunlarının fizibilite etütlerini, projelerini hazırlama ihalesini veriyor. Bu proje kapsamı içerisinde Darül Handese, Türkiye'de kendi ülkemizin sorunlarının en karmaşık olduğu, çelişkilerin en yoğun bulunduğu, kent sorunlarının, bizim mesleki grup olarak da içinde yer aldığımız ıslah, yerleşim sorunlarının en yoğun olduğu bölgede detaylı bir proje hazırlama, uygulama ve yatırım alanına geçecek olan proje hazırlama faaliyetinin ihalesini alıyor ve başlıyor. Yani projenin üçüncü aşamasını müteahhit firma olarak hazırlıklarına başlıyor. 1 Nisan 1985 yılında başlayan bu çalışma 1 Haziran 1987 yılında Darül Handese Grubu tarafından sonuçlandırılıyor. Yalnız şöyle bir talep var: Hazırlanacak olan projeler ilk etapta 178 tane öncelikli proje tespit ediliyor ve bu 178 bütün kentsel sorunları içeren projenin 1985 yılı sabit fiyatlarla yatırım maliyeti 3 trilyon lira -nerede ise Türkiye bütçesine eşit- o zaman deniyor ki: Bizim Dünya Bankası ve DPT olarak ayırabileceğimiz kaynak 1 trilyon liradır, o halde 1 trilyon liralık bölüme kadar inelim, altına bir çizgi çekelim ondan sonra düşünelim. 62 nci projede konu bitiyor. 62 proje, 5 kente dağılan 62 proje, 1 trilyon liralık bir kaynak tutuyor. Bu 1 trilyon liralık yatırımın 500 milyar lirası, kentlere göre dağılımı da şöyle: Adana ilinde, diğer 500 milyar liralık yatırım proje demeti de Mersin, Tarsus, Ceyhan ve Iskenderun bölgelerinde yer alıyor. Tabii Dünya Bankasının bize önermiş olduğu, bize getirmiş olduğu bu anlaşma çerçevesindeki koşulu şu: Ben yatırım faaliyetinin yüzde 25'ini aktarıyorum, geri kalan yüzde 75'ini Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti koyar, 1/3 oranla bu bölgedeki yatırım faaliyetinin gerçekleştirilmesi işlemine gireriz. Ve Türkiye Cumhuriyeti ile Dünya Bankası arasında anlaşma imzalanıyor, 5 büyük yerleşim birimimizdeki kent belediyelerinin de bu anlaşmayı taahhüt etmeleri için 5 belediye başkanımız Amerika Birleşik Devletlerine davet ediliyor, 5 kent başkanımız gidiyor, diyorlar ki: Biz her ne kadar hükümetinizle bu anlaşmayı imzalamış isek de, sizler bu yatırımın geri döndürücü ana fonksiyonları olarak -çünkü yapılacak olan bir içmesuyu, bir kanali-

zasyon, bir drenaj, bir toplu konut alanındaki yatırımın geri dönmesini kent belediyelerinden dolayısıyla alacakları için ve bunun bütün formüllerini, geri ödeme sürelerinin yıl ve yıl ne kadar miktarda artacağını, çok detaylı bir şekilde Darül Hende Grubu proje aşamasında hazırladığı ve Dünya Bankası ve DPT bunu onayladığı için önlerine bizim 5 büyük kent belediye başkanımızın önüne sunulan metin Darül Hende'nin 22 aylık bir çalışmasını da içeren bir proje anlaşma demetini oluşturuyor. Bu anlaşmaya ilk tepki Adana'dan geliyor. Basında izlediğimiz kadarıyla belediye başkanı apar topar dönüyor ve imzalamıyor. Çünkü yerel yönetimler açısından, yerel yönetimlerin direkt sorumlu oldukları ve büyük kesimleriyle altyapı, sağlıklı bir altyapı organizasyonu içinde yaşayan insanların çok büyük bir kesimini oluşturan bu bölgelerin yerel yönetimleri bütün şeye rağmen tedirginlik duyuyorlar. Ama araya büyük yöneticilerin girmesiyle iş tatlıya bağlanıyor ve tepki oluşturan Adana Belediye Başkanı da anlaşmayı imzalıyor.

Şimdi bunu şunun için aktarmak gereğini duydum, Çukurova Kentsel Proje kapsamı çok detaylı bir şekilde incelenmesi gereken bir konudur Türkiye'de. Yani bütün boyutlarıyla, sadece bizim mesleki uzmanlık alanımız açısından da değil diğer mühendislik alanları, ekonomistler, bölge plancıları, diğer toplumun diğer dinamik kesimleri tarafından da çok detaylı bir şekilde incelenip, sonuçları kamuoyuna sergilenmesi gereken büyük bir proje. Şimdi bu proje ile 5 büyük kentimizde hazırlanan yatırıma yönelik uygulama projeleri kapsamında bizi meslek grubu olarak ilgilendiren ıslah imar planları da büyük bir bölüm oluşturuyor. Fakat biz bir bölümünü inceleme fırsatı bulduk. Alıp incelediğimizde, Darul Handese gibi dünyaca ünlü müşavirlik firmasının ve Türkiye'de yine yerli proje ortak gruplarıyla hazırlanmış olduğu böylesine büyük bir projenin sonucunda dağın fare doğurması gibi sonuçlar çıkardığını da şöyle tespit ediyoruz: Bir ıslah imar planları aldık, inceledik, hazırlanmış oldukları bu planlar uygulanamaz nitelikte. Neden? Çünkü biz en azından şunu biliyoruz, bir yörede ıslah imar planı hazırlığına geçmeden önce sağlıklı bir mülkiyet araştırması, güncelleştirilmiş bir harita araştırılması, o yörede yaşayan insanların sosyo-ekonomik durumlarını içeren bilgilerin araştırılması ve bunların sentezi ıslah imar planıdır.

Şimdi bu grup, eline geçirmiş olduğu rastgele altlıkları, yıllar önce yapılmış hali hazır haritalar üzerine hemen işini bitirme telaşı içerisinde bir ıslah imar planı hazırlanmış.

İskenderun Belediyesinde incelediğimiz bir konuyu aktarmak istiyorum. Bu Darül Handese Grubunun hazırlanmış olduğu, tabii dolayısıyla Dünya Bankasının ve bizim DPT'nin kabul ettiği, kentlerin içmesuyu projeleri var. Kentlerin tatbikat projeleri var, bitmiş. Kentlerin kanalizasyon projeleri var. Bunlar şu anda ihale aşamasına gelmiş durumda. Sonra İller Bankası'nda bir Çukurova Fonu oluşturuluyor, buraya paralar aktarılıyor, yani bu daha detaylı bir incelemenin konusu; fakat ilginç bir tablo karşımıza çıkıyor, Çukurova Kalkınma Projesi kapsamında İskenderun Belediyesine hazırlanan içmesuyu projesinin su kaynağı yok. Suyun ne-

reden temin edileceği belli değil, neden belli değil? Çünkü diyorlar ki: Hidrojeolojik rapor hazırlama bizim kapsamımızda değildi. Peki, bu grup kanalizasyon projesi hazırlamış, arıtma tesisi öngörmüş, ihale aşamasına gelmiş, oşinografik etüt yok. Yani nereden denize deşarj edileceği belli değil. Tamamen teknik yetersizlikler kapsamında bir proje. Fakat hemen aklımıza, o ilk seçilen 5 bölgeden niye Çukurova Bölgesinin seçildiği olayı geliyor ve tabii soru olarak geliyor ve yanıtlarını arıyoruz. Şimdi kırsal arazi sistemleri açısından dev gibi bir proje GAP yıllardır faaliyetleri sürdürülüyor, vaktimiz yeterse inceleyeceğiz, şimdi Lübnanlı grupların Türkiye'de, sorunların en karmaşık olduğu bir bölgede, Çukurova Bölgesinde proje hazırlaması Beyrut deneylerini aktarmaktan başka ne işe yarayabilir? Beyrut, Lübnan savaşı nedeniyle serbest bölge olma, ticaret dinamizmini yitirme özelliklerini kaybediyor. Ortadoğu'da mütahale gereksinimi açısından Çukurova'dan daha stratejik bir bölge olamaz. Batı Avrupa ülkeleri için, Orta Doğu'ya mal sevkiyatı açısından Çukurova limanlarından daha güzel bir liman bulunamaz.

Yumurtalık Serbest Bölgesi tesadüf olamaz. İskenderun, politik nedenlerle vazgeçildi, Mersin Serbest Bölgesi olamaz. GAP Bölgesi, dev gibi bir proje, açık koridor Çukurova'ya. Petrol boru hatı Çukurova'da. Dolayısıyla önce 5 bölge seçeceksiniz, sonra bir yıl eleme yaptıracaksınız, bütün bakanlıkları devreye sokacaksınız, tabii bütün ipler sizde olacak, sonra Çukurova'da diyeceksiniz ki, sorunların en karmaşık olduğu pilot bölge olarak kentsel sorunların tespiti, bu sorunların çözüm yollarını aramak amacıyla içinde bütün altyapı faaliyetlerini içeren islah imar planları demetini sunan bir proje dilimi hazırlayacaksınız. Bunlar tesadüf değil tabii. Yalnız burada bizlerin üstünde durduğumuz ve başladığı gündən beri durduğumuz ve hala durmakta olduğumuz konu şudur: Türkiye kentlerinin, bakın biz bu teknik kurtulmanın amaçlarından biri, Türk mühendis ve mimarının, Türk teknik elemanlarının, Türkiye'nin imar planlarının uygulanmasına, Türkiye'nin kentlerinin sorunlarının uygulamalarına ilişkin meseleleri gündeme getirmek, çözüm yolları, önerileri bulmaktır. Dolayısıyla Türk mühendis, mimarı, yıllardır bu sorunları inceleyerek, kurumlarıyla kişileriyle kuruluşlarıyla demokratik örgütleriyle bir bilgi birikimine sahiptir. Siz Türkiye'nin en büyük projesini yabancı gruplara teslim edeceksiniz, sorunlarını onlara tespit ettireceksiniz, çözüm yolları bulduracaksınız, su kaynağını tamir etmeyen projeleri onlara hazırlattıracaksınız ve sonra da kalkıp Türkiye sorunlarına çözüm yolları aradığınızı iddia edeceksiniz.

Tabii bütün bu uygulamaların yapıldığı dönemler, Türkiye'de insanların özgürce konuşamadığı, bu meslek örgütlerinin görüşlerini rahatlıkla kamuoyuna sergilemediği dönemlerde gerçekleştirilmiştir. Yeni yeni Türkiye bu sorunlarını tekrar gündemine getirip, tekrar konuşmak, bunları kamuoyuna aktarıp, gelecek iktidarlara, mevcut iktidarlara bunların hesaplarını kamuoyunda soran mesajları iletmek durumundadır.

Vakit yeterli olursa, bu projeye GAP'tan uzanan koridoru tekrar incelemek istiyorum, teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Sayın Beşiktepe'ye teşekkür ederim. GAP Projesi gündemimizde var, kısa bir bölüm olarak gelecek. GAP'a girmeden önce, GAP'taki olay bir arazi düzenlemesi olduğuna göre, kırsal kesimde, evvela arazi düzenlemesinden ne anlıyoruz? Bugüne kadar Türkiye'de arazi düzenlemesi olarak ne yaptık, ne sonuç aldık, arazi düzenlemesinin neresindeyiz? Bu konuyu ben Sayın Hocam Profesör Hüseyin Erkan'dan rica edeceğim.

Prof. Hüseyin ERKAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın dinleyenler; Sayın Başkan benden çok küçük bir konuşma istiyor. Aslında benden daha önce yazılılarıyla bir hazırlık istemişlerdi, o yazıdaki görüşleri oldukça özetlemeye çalışarak size sunmaya çalışacağım. Bir de, tabii sorunu bir bütünlük içerisinde alma ihtiyacı da var. Yani toprak sorunu Türkiye'nin bu konuda durumu nedir? Ondan sonra da çözüm olarak önermeyi düşündüğümüz, yahut önerildiği gibi şimdiye kadar, arazi toplulaştırması nedir, Türkiye bu konularda neler yapıyor, nasıl yapıyor onların üzerinde durmaya çalışacağım.

Bir defa Türkiye tarım üretiminin amacı olan yıllık artışı ve dünya ile karşılaştırması nedir onu arz etmeye çalışacağım grafikler yardımıyla. Efendim dünya nüfus artışı -mavi ile gösterdiğimiz- oldukça düzenli sayılacak, ama sürgit de artan. 2000'li yıllarda 6 milyarı bulacağı tahmin ediliyor. Türkiye daha hızlı bir artış içerisinde. Ve onun yanında da tarıma açılan topraklar biliyoruz ki, özellikle 1970'li yıllardan sonra artık dengelenmiş. Hatta hep üzerinde durduğumuz gibi, yüzde 20 dolayında, 5,5-6 milyon hektar dolayında toprağımız bugün gücü üstünde kullanılıyor. Yani tarım çalışmalarının dışına taşımak gerekiyor.

Bir de Türkiye'de, tabii hep biliriz, tarım kesimindeki nüfus ne kadar azalır, ülke o kadar gelişmiş kabul edilir. Gerçekten böyle. Şimdi Türkiye'deki durum 1950'den itibaren görüyorsunuz, 1950'lerde kalkınmaya başlamışız, 1985'lerde yüzde 59'lara düşmüştür. Bugün Batı ülkelerinin çoğunda yüzde 2,3'ler civarında. Tarımın ulusal gelir içerisindeki payı yüzde 50'lerden yüzde 20'lere düşmüş. Kişi başına tarım geliri yüzde 23'lerden yüzde 14'lere düşmüş. Tarım kesiminde çok açıkca bir yoksullaşma olduğuna da söylemek mümkün.

Şimdi Türkiye'de tabii işletmelerin büyüklükleri tarım üretiminin temeli olan işletmeler nedir ve büyüklükleri ne ölçüdedir onun üzerinde durmak istiyorum. Yalnız, daha önce bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Türkiye'de istatistiklerde bir sorunumuz var, tarımsal istatistiklerde bakın, 1950 yılında yaptığımız ilk istatistik çalışmasında -şu gördüğünüz çalışmada- tarım sayımı sonuçlarına göre toplam alanlar, aşağı yukarı o gün tarımda kullandığımızı tespit ettiğimiz başka yollarla tespit ettiğimiz istatistiklerden daha yüksek görünüyor. Tarıma açılan topraklarsa -kırmızı dolu çizgi ile gösterdiğimiz topraklar- onun daha altında. Daha sonra 1963 ve 1970'li yıllarda yaptığımız -1980 yılında da devam eden- tarım sayımı istatistik sonuçlarında -kesik çizgi ile gösterdiğimiz- toplam sonuçlar elde ediliyor. Tarıma

açılan topraklara, kesin olarak biliyoruz ki, aşağı yukarı 50 ile 60 arasında, çok yüksek bir hızla tarıma açılma var, 1960'tan sonra aşağı yukarı dengeleniyor. Ve günümüzde 28 milyon hektar dolayında olan ve artık daha da toprak kazanılması mümkün olmayan bir duruma gelmişiz.

Tarım işletmeleri sayısı, tarımda çalışanlar aile olarak sayısı, -en yukarıda gördüğümüz mavi ile gösterilen çizgi- sürekli bir artış var. İleride Türkiye dışındaki ülkelerden birisiyle bir karşılaştırmada durumu görmeye çalışacağız. Bunu söylemekteki kastım şu: Bundan sonraki istatistikleri mümkün mertebe bununla birlikte değerlendirmeye çalışmak gerekiyor.

Şimdi Türkiye'deki tarım istatistiklerinde gelişme nasıl? Çok hızlıca. Şimdi onu görmeye çalışalım; Bakın Türkiye'de küçük topraklarda ,yani 1 dönümle 2 hektar arasındadaki topraklarda 1980 yılında bir düşüş var gibi görünüyor,ama istatistiklere güvensizliğimiz var ya onuda hep hatırlayın ,sürekli bir artış var.Yüzde 30' lar civarında olan küçük işletmelerin sayısı 1970 yılı istatistikinde yüzde 44'lere ve büyük bir ihtimalle 1980' de de aşağı yukarı aynı oranlar civarında. Yalnız belki rakamlarda bir şey var. Yani hem küçük işletmenin oran olarak sayısı, daha doğrusu oranı, hem de toplam alanda bir denge var. daha doğrusu tarım büyüdüğü için bunlada sürekli bir artış var. Diğerlerinde okadar önemli bir değişme yok. Yalnız Türkiye' şu gözleniyor: Küçük işletmelerde çok hızlı bir yükselme var.

Şimdi tarım işletmelerinin durumu bu. Öbür taraftan bir küçük karşılaştırma yapmaya çalışacağım. Bir gelişmiş ülke ile Türkiye'deki tarım işletmelerinin sayısı arasında şöyle bir küçük karşılaştırma yapmaya çalışacağım. Örnek aldığımız Batı Almanya, bakın 01'le 2 hektar aralığındaki işletme sayıları aşağı yukarı aynı tarihlere denk gelen sayıları almaya çalıştım. 1949 yılında Batı Almanya'da 597 bin işletme var, 1950 yılında Türkiye'de 772 bin işletme var. 1963 yılında Türkiye'de oldukça yüksek bir artış, 1970 yılında devam ediyor. 1980'de -deminkine paralel bir düşüş- Batı Almanya'da ise 600 bin civarında olan işletme sayısı aşağı yukarı üçte bire düşüyor. 2 hektar ile 5 hektar arasındaki işletmelerde aşağı yukarı aynı şeyleri gösteriyor.

Şimdi bunu daha kolay anlatabilirim umuduyla şöyle şeylerde göstermeye çalıştım. 2 hektara kadar olan işletmelerde Türkiye'deki durum şu: 1950'li yıllarda sürekli bir artış, 1980'li yıllı değerlendirilmekte gerçekten güçlük çekiyorum ,Batı, Almanya'da ise çok düzenli bir düşme. 2 ile 5 hektar arasındaki işletmelerde Türkiye'de yine belki biraz düzenli olmayan bir artış, ama Batı Almanya'da ise çok düzenli bir düşme. 2 ile 5 hektar arasındaki işletmelerde Türkiye'de yine belki biraz düzenli olmayan bir artış, ama Batı Almanya'da tam düzenli. 2 ile 5 hektar arasındaki işletmelerde de yine aynı eğilimi görüyoruz. İşletmelerin tümü içinde bir karşılaştırma yaparsanız, bakın Türkiye'de sürekli artış, Batı Almanya'da ise aşağı yukarı 1980'li yıllarda, son elime geçen bir bilgide - kaç yılına ait olduğunu bilmiyorum ama - 768 bin işletmeye düşmüş. 1950 yılında 2 milyon civarında olan

işletme sayısı bugün üçte bire düşmüş.

Çok özet biçimde, Türkiye'de tarımda çalışan işletme sayısı sürekli artıyor, gelişmiş bir ülkede ise tam tersine, çok düzenli olan bir düşüş var. Türkiye'de büyük topraklarda önemli bir değişme görülmüyor. Belki istatistik verilerde birtakım böyle kuşkulu noktalar da var.

Tarımsal topraklarda verimi etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesi, biliyorsunuz. arazi parçalılığı. Hatta bir araştırmaya göre tarımcılardan elde ettiğim bir rakam - çok parçalı işletmelerde yüzde 70'lere varan üretim düşüklüğü, verim kaybı tespit edilmiş. Türkiye topraklarında bu açıdan da sürekli bir düşüş var. Daha doğrusu, arazi parçası sayısında sürekli bir artış var. 1950 yılında - daha önce de tespit etmiştik - bazı yerlerde 2,5 milyon, bazı yerlerde de 2 milyon 274 bin görünüyor, sonra 1963 yılında 3 milyon 100 bin işletme, 3 milyon 58 bin işletme, 1980 yılında da 3 milyon 558 bin veya 650 bin işletme sayısı gözleniyor. Yani Türkiye'deki toplam işletmeler. Bu işletmelerin kullandığı topraklar - bakın - tek parçalı işletme sayısı yüzde 9,5 - 10 civarında. Son istatistikleri eğer esas alırsak. Aşağıda yukarıda toprakların yüzde 38'ini oluşturan - son rakama bakarsanız - yani bütün Türkiye topraklarının yüzde 38'i büyük bir kısmı 10 ve daha fazla sayıda parçalı işletmelerin toprağı durumunda. Türkiye'de ortalama işletme başına düşen parsel sayısı 6 civarında. 1950 yılında yapılan sayımda 6,2 imiş, sonra 5,7'ye düşmüş, 5,1'e düşmüş, 1980 yılında yapılan sayımda da 6,3'e yükselmiş, Tabii parçalılık, öbür taraftan da tarımsal işletmelerin sürekli küçülmesi, pekçok - özellikle üretimi - olumsuz etkiliyor. Tarım işletmelerinde tarlaların küçük parseller halinde dağınık ve şekillerinin düzensiz olması, tarım üretimini ve üretim masraflarını, tarım makine kullanma eğilimini azaltmaktadır. bu nedenle tarım topraklarındaki parçalılık durumunun ortadan kaldırılmasını sağlayacak tedbirlere ihtiyaç var. Yani parçalılığı azaltacak ve verimi yükseltmeye yönelecek tedbir bütün dünyada - aşağı yukarı - arazi toplulaştırma olarak görülüyor.

Şimdi arazi toplulaştırma nedir üzerinde çok kısaca durmak istiyorum. Tarımsal alandaki sorunların önemli bir bölümünün çözümü için dünyada geliştirilmiş yöntem sayılabilir ve biz onu bir ölçüde daha geniş anlamda kırsal mekanın yeniden düzenlenmesi yönetimi olarak tanımlayabiliriz. Türkiye için geniş kapsamlı sayılacak bir arazi toplulaştırma çalışması içinde şu hizmet ve düzenlemelerin ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Parçalanmış tarım topraklarının bir araya getirilerek toplulaştırılması, tarımsal işletmeler bakımından düzenli bir biçime sokulması. Türkiye için bir özel durum olarak da, yeterli gelir sağlayamayan küçük tarımsal işletmelerin ve topraksız ailelerin - biraz evvel söylemeden atladığım bir konu var - Türkiye'de aşağı yukarı günümüzdede - son elde ettiğim 1980 yılı bir yayınına göre - 1,7 milyon aile sanıyorum bu günümüz de 2 milyon aile demektir, 2 milyon aile de hiç toprağı olmayan fakat tarımda geçimini sağlayan aile durumunda. O halde Türkiye için toplu-

laştırma ile birlikte, belki Toprak Tarım Reformu sözleri arasında geçebilecek bir çalışmayı toplulaştırma kapsamında ele almak, topraksız ve yetersiz toprağı olan ailelere toprak vermekte ele alınabilir. Ntekim 3083 sayılı Kanunda aslında bu amacı taşıyor.

Arazi toplulaştırma ve sulama, kurutma yol ağı çalışmalarının birlikte planlanması ve uygulanması köy yerleşim merkezlerinin yeniden düzenlenmesi, biliyoruz son yıllarda bilhassa köy yerleşme planlarının hazırlanması meselesi var. bizim mesleğimize düşen önemli görevlerden bir tanesi, bunun da toplulaştırma kapsamında beraber alınması, toplulaştırma kapsamında ele alınmasında fayda görüyorum.

Üzerinde çok durduğumuz sağlıklı çerve yaratılması, sağlık koşullarına uygun konutlar üretimi - tarım kesiminde de - ve birtakım buna uygun sağlık, spor tesisleri ve benzeri eğitimi tesislerinin yapımı toplulaştırma kapsamı içerisinde düşünülebilir.

Şimdi, yukarıdaki sözlerimiz, aşağı yukarı Türkiye'de bir defa büyük bir yoksullaşma var, arkasından büyük bir toprak parçalanması var. Bir başka şey de Türkiye'de şurada bir basit örnekle görelim - yapılan sulama kurutma çalışmalarının da eğer toplulaştırmaz yürütülse ne gibi sorunlar yaratacağını şurada görmeye çalışalım. Eğer sulama kurutma planlaması ile toplulaştırma birlikte yürütülmezse, bakın mesela yukarıda sulama kanalı düzenlenmiş ve aşağıda da var, sulama kanalının taralı olan parsellere ulaşması mümkün değil, Susuz yaz, hepinizin bildiğı şeydir, bunun sonucunda çok kötü olayların doğması mümkün. Ve takriben tarlaların yüzde 70'e yakını başkalarının izniyle su alabilmek durumunda kalır. Aynı şey tarımsal alanlarda ulaşım içinde geçerli. Çok basit, bir kadastro paftasından örnek veriyorum, mesela - yukarda - yollar arasında kalan şu yeşilllerle taralı olan parseller ulaşım ağına doğrudan bağı olmayan parsellerdir.

Ekim dikim veya sürme zamanı o parsellere ulaşmak, ya diğer parsellere zarar vermek suretiyle birtakım olayların doğmasına sebep olabilecek şeyler.

Şimdi, toplulaştırma çalışmalarıyla sulama, kurutma ve yol yapım çalışmaları - Şu örneklerle görüyoruz - mutlaka birlikte ele alınmalı. Aslında hem bir takım olumsuz olayların, kötü şeylerin oluşmasına fırsat bırakmamak, hem de daha verimli bir tarım üretimi sağlamak için bunu ihtiyaç var. Ayrıca, bir sulama çalışmasının projelendirme ve uygulamasının toplulaştırmadan kopuk yürütülmesi halinde Türkiye'de yapılan bir çalışmada, yüzde 30 - 37 arasında, yani toplulaştırma planı ile eğer sulama kurutması aynı anda yapılmazsa yüzde 37 oranında daha pahalı olduğu tespit edilmiş. Çok basit bir şey, Bizde tabii Türkiye'de henüz toplulaştırma çalışmalarının somut verimlerinin ne olduğu konusunda birtakım şeyler yok. Ama ben size sadece sulama için, sulama projelendirmesi için yüzde 37'lere varan tasarruf sağlanabileceğini - eğer sulama çalışması ile toplulaştırma birlikte yapılabilirse - tespit ediyoruz. Nitekim bunu Devlet su işleri teşkilatları günümüzde artık sulama

çalışmaları ile toplulaştırmayı birlikte yapma çabaları içerisinde oluyorlar.

Şöyle kısaca söyleyim, bu yönetim kanaatimce, gerçekten tarımsal alanda sorunları çözecek ve verimliliği sağlayacak bir yönetimdir dünyanın geliştirdiği. Yalnız biz bu yönetime yakın zamana kadar uzak kaldık. Biz meslek olarak buna uzak kaldık, başkaları da gayet tabii 'Al senin işindir bu' demezdi, demediler de. Oysa şimdiye kadar yapılan uygulamalar da, özellikle 1960'lardan bu yana yapılan uygulamalarda da bizim olmadığımız zamanlarda bu işin yürümediği tespit edildi. Biliyorsunuz, artık son yıllarda toplulaştırma çalışmaları en azından belli bir aşamadan sonra haritacıların işi olarak görülmeye başladı. Efendim yapılan çalışmalarda üzerinde durmak istediğim bir iki nokta var. Türkiye'de yapılan çalışmalar 1987 yılının sonuna kadar 87 bin hektar dolayında. Ve bu rakam Türkiye'nin tarımsal alanının yarısı tarım toprağına sahip olan Batı Almanya'nın yıllık hedefi 250 bin hektar olduğuna göre, bu 28 yılda bizim yaptığımız uygulama sizin bu konuya verdiğimiz önemi göstermektedir.

Yapılan toplulaştırma çalışmalarında bir başka şey, Batı Almanya'da 5'le 10 hektarlık işletmelerde 4 parsel 1 parsel indirilmiş, 10'la 20 hektarlık toprağına sahip işletmelerde 3,2 hektar 1 parsel indirilmiş, 20 ile 50 hektar olan işletmelerde 4,9 parsel, 5 parsel 1 parsel indirilmiş. Halbuki Türkiye'de ise 1987 yılının sonuna kadar yapılan toplulaştırmalarda 81 bin parsel 45 bin parsel indirilmiş. Yani toplulaştırma oranı dediğimiz oran, aşağı yukarı azaltılan parsel sayısının oranını gösteren bir rakam, yüzde 40'lık bir indirme, kaba bir hesaplama 2 parsel - aşağı yukarı - 1 parsel indirilmiş biçiminde görülmüyor.

Şimdi, özet olarak tarımsal alandaki sorunlarımızın çözümü ve özellikle çok yüksek nüfus artışı karşısında ihtiyaçlarımızın karşılanması açısından başvurulabilecek tek yöntem arazi toplulaştırılması yönetimi. Toplulaştırma deyince, hemen aklımıza sadece birkaç parselin bir araya toplanması biçiminde düşünmemek gerekir. Sulaması, kurutması, yol ağı ve diğer tesisleriyle beraber alınan, kırsal mekanın yeniden düzenlenmesi kapsamında bir çalışma. Biz harita mühendisleri buna gerçekten uzak kalmışız. Eğitim düzeyimiz, bilgi düzeyimiz vesaire belki. Mesala ben şunu düşünüyorum, biz 1930'lu yıllarda çıkarılan Kadastro Kanununda sınır düzeltmelerinden belki yararlanıp toplulaştırma çalışmalarına girebilirdik, ama 1960'lı yıllara kadar girememişiz, 1960'lı yıllarda bu işe ziraatçılar el atmışlar ve fakat başarılı uygulamalar sağlayamadılar, bize başvurmak zorunda kaldılar. Başarılı uygulama sağlayamadılar diyorum, özellikle şu rakamları vereyim, mesela iyi bildiğim bir Gediz meselesi vardır, Gediz'de 33 köy FAO'nun desteğıyle toplulaştırma kapsamına alındı. Birkaç yıl içerisinde ön çalışmalar diyelim, gerçekleştirildi, fakat 1972 yılına kadar bu köy toplulaştırmalarından sadece 5 köyün, o da Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün müsamahasına sığınarak 5 köyün teşkil işlemleri tamamlanabildi, daha sonra da Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü teknik eleman yardımıyla toplulaştırma çalışmaları çok uzun yıllar sanıyorum zorlanarak tescil aşamasına getirilebildi. Yani sonuç olarak biz haritacılar bu konuya, bu alana giremedik. Gelecek

dönemde çok büyük bir iş hacmi var önümüzde. Arazi toplulaştırması yapmak zorunda Türkiye ve biz bu hizmette yerimizi almak zorundayız. Teşekkür ederim efendim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Efendim büyük proje olarak Çukurova Kentsel Kalkınma Projesinin genel politikasını Sayın Beşiktepe özetledi. Aynı şekilde arazi toplulaştırmasıyla ilgili büyük bir proje de gündemde. Güneydoğu Anadolu Projesindeki GAP alanı sulaması. Bu konuya vaktimizin azlığı nedeniyle pek fazla giremeyeceğiz; ancak şu kadarını belirtmek istiyorum, iki defa ihaleye çıkan iş, önümüzdeki günlerde bir üçüncü kez daha ihaleye çıkacak. Gerek Çukurova Kentsel Kalkınma Projesinin ihalesindeki iş tanımlarını, gerekse GAP Projesindeki ihalenin iş tanımlarını, bu her iki projeye de giren firma olarak, bu firmanın temsilcisi olarak Sayın Ültan'dan rica ediyorum. Bu her iki projede bunları açıklarlarını ve her iki ihaleye girmek için koşullar nelerdir? Teşekkür ederim.

Korhan ÜLTAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın konuklar, değerli meslekdaşlarım; zamanın ilerlemiş olması nedeniyle yaptığım hazırlıkları da sadece başlıklarıyla geçeceğim. Bu panelde bana düşen konuşma bölümü, başkanımın daha önce söylediği, Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi ve Güney Anadolu Projesinde sektörümüz ve sorunlarımız ve izlememiz gereken politika idi. Başkanım şimdi soruyu biraz daha değiştirerek iş tanımlarını açıklamak istediler. Şimdi bunu sizlere arz etmek istiyorum.

Cumhuriyet tarihimizin en önemli projelerinden biri olan Güneydoğu Anadolu Projesi, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa illerini içine almakta ve 74 bin kilometre karelik bir alanı kapsamaktadır. Bu proje içerisinde, sulama kanalları, kamulaştırma alanları ve arazi toplulaştırma bölgelerindeki çalışmalar için Devlet Planlama Teşkilatı kendi bünyesinde bir koordinatör saptayarak bir proje grubu oluşturmuştur. Bu proje grubu ihale yoluyla bu işleri özel sektöre yaptırmak istemiştir. Şimdi ihale dökümanlarındaki iş tanımlarına bir göz atalım.

İş tanımı; genel bilgiler: Yapılacak iş GAP gelişme planı kapsamına giren ve tarım reformu bölgesi ilan edilen Şanlıurfa İlinde 3083 sayılı Kanun gerekleri yerine getirilmek suretiyle toplulaştırma işlemlerinin gerçekleştirilmesidir. Yaklaşık 42 bin hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Bu alan içerisinde 72 muhtarlık, 83 mezra ve 1985 sayımlarına göre 39 316 kişi yaşamaktadır.

Yapılacak işler: 1- Eski mülkiyet etütlerinin bilgisayar ortamına geçirilmesi. 2- Tarım reformu uygulamalarına ait araziye ilişkin ve Harita Genel Komutanlığından işveren tarafından temin edilecek 1/5000 ölçekli standart topografik haritaların sayısallaştırılarak, bu haritaları yine sayısal olarak Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünden sağlanacak 1/5000'lik STK paftalarındaki kadastral bilgilerin işlenmesi. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne ait kanalların tasdikli tatbikat proje-sinin ve bunun dayanağı aplikasyon hatu ile ilgili belgelerin DSI Genel Müdürlüğünden temin edil-

mesi ve sayısal olarak yine aynı paftalara işlenmesi. 8 adet arazi kullanma kabiliyetlerine göre arazi sınıflarının işlenmesi ve bu sınıfların belirli bir arazi sınıfı dikkate alınarak birbirlerine dönüştürülmesi için tahvil faktörlerinin bilgisayara yüklenmesi.

Yine sayısal olarak mevcut tüm diğer kamu yatırımlarının aynı paftalara işlenmesi. Sulu ve arazi normlarının, sulu ve kuru arazi tahvil katsayılarının bilgisayara yüklenerek bu normlara göre sahibine bırakılacak arazi miktarlarının belirlenmesi, arazi sahiplerinin parsel tercihlerinin işlenmesi, kamulaştırma kararlarının yüklenmesi, çiftçilerden arta kalacak kamulaştırılan arazilerle hazine arazilerinin tespiti, bilgisayar ortamına geçirilmesi.

3083 sayılı Kanun ve yönetmelikler çerçevesinde parçalı arazilerin birleştirilerek değişik parametreler kullanılmak kaydıyla toplulaştırma için optimum çözümlerin bulunması.

İşverence onaylanan arazi toplulaştırma çalışmalarıyla ilgili son durumun araziye aplikasyonu ile şahıs arazi hudutlarının belirlenmesi.

Hudut noktaları ile ilgili kontrollerin ve gerekli düzeltmenin yapılması.

Şahıslara tapu verilebilecek şekilde son durum kayıtlarının hazırlanması ve tapuda tescili sırasında ilgili kuruluşlara destek sağlanması.

Sulama sisteminin planlanması ve paftalara aplikasyonunu temin amacıyla Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile temas kurularak mevcut grafik harita bilgilerinden sayısal arazi modeli yaratılıp 3 boyutlu tesviye ve drenaj yapılması gerekli yerlerin tespit edilmesi.

Arazi kullanım planlarının haritalarının çizilmesi.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü elinde bulunan dağıtımı yapılacak yaklaşık 2 milyon dekar araziye ilişkin kriterler ile talep beyannamelerinin bedel takdirlerinin bilgisayar ortamına yüklenmesi ve bu tip çiftçilerle ilgili borçlandırmaların ve geri ödemelerin bilgisayar ortamından takibinin temini.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından kiraya verilmiş veya kira talebinde bulunan hak sahiplerinin sıralamasının yapılması, kira ödemelerinin takibi, kiralanamayan arazilerin yer ve miktarlarının tespiti, kiralanamayan arazilere yapılan tescavüzlerin işlenmesi, cezalı ödemelerle ilgili kayıtların tutulması.

Çiftçilere verilecek kredilerin ve fon muhasebesinin takibi.

Yukarıda belirtilen işlemleri gerçekleştirmek için gerek duyulacak tüm yazılımların hazırlanması, varsa hazır programların da uygulamaya sokulması, Harita

Genel Komutanlığından temin edilecek haritaların kullanılacak sistemin veri kaybı olmadan sayısallaştırılarak adaptasyon temini.

Bilgisayar sistemine girilecek grafik ve grafik olmayan bilgilerden bir veri tabanı oluşturulması. Grafik ve grafik olmayan bilgilerin birbirleriyle ilişkilendirilmelerinin sağlanması.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü personelinin eğitiminin yapılması ve sistemin iş bitiminde eğitimi yapılan bu personel tarımda kullanılacak biçimde teslim edilmesi.

Firmanın kendi oluşturduğu veri tabanına paralel olarak, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün yasal görevlerini sürdürebilmesi için arazi yönetim sistem veri tabanının oluşturulması.

Yapılacak işleri bu şekilde özetlemiş oldum. Görüldüğü gibi bu projede 3 bileşen mevcuttu; bir tanesi harita sektörü olarak bize büyük görevlerin düştüğü bölüm, ikincisi, ziraatçılara ve economicilere düşen bir bölüm, üçüncüsü, bilgisayar ağırlıklı olarak bilgisayar sektörüne düşen bölüm.

Devlet Planlama Teşkilatı, bu ihaleyi iki defa ihale etmiştir. İhaleler, Türkiye çapında gazetelerde ilan edilmiştir. Ön inceleme sonucunda 4 firma yeterlilik almıştır. Burada 2886 Devlet İhale Kanununun hükümleri uygulanmamıştır. Devlet Planlama Teşkilatı özel bir ihale yöntemi uygulamıştır. Firmalara 80 üzerinden 17 tane komisyon üyesi puan vermiştir. İlk ihalede bir komisyon üyesi bütün firmalara "0" verdiği için 4 firma da barajı geçememiştir. Dolayısıyla ikinci bir ihale yapılması gerekmiştir. İkinci ihalede de şartnamede değişiklik yaptılar, en düşük ve en yüksek puanı atalım diye şartname değişti ve yine yapılan gazete ilanlarında 4 Türk firması ihaleye iştirak etti. Bu firmaların yapısına da bakacak olursak, 2 tanesi harita firması, 1 tanesi bilgisayar ağırlıklı -son zamanlarda almış olduğu bir iş nedeniyle haritacı olan bir firma- 1 tanesi de bir proje firması. Sektörümüzde her ihaleye 40 firmanın girdiği şekilde diğer firmalar işe rağbet etmemişlerdir. Bu da sanıyorum ihalenin büyüklüğündendir. Bu konuya biraz sonra değineceğim.

İkinci ihalede de bir firma barajı geçmiştir; fakat teklif ettiği rakam Devlet Planlama Teşkilatının bu işe ayırdığı paranın 4 katı olduğu için yine ihale iptal edilmiştir.

Bu ihalelerde bir önemli konu vardı, bilgisayar alımı söz konusu idi. Böyle bir bilgisayar alımı söz konusu olunca, teknik yaklaşımlar, tecrübe, iş bitirme konuları ikinci plana geçti, firmaların önerdiği bilgisayarın markası tartışılır hale gelerek ihale sonuçlandırıldı. Yapılan ilk ihalenin de iptal edilmesi son derece düşündürücü.

Güney Anadolu Projesi dışında yine en önemli projelerden biri olan Çukurova

Kentsel Kalkınma Projesi, Mersin, Tarsus, Adana, Ceyhan, Iskenderun şehirlerini kapsamaktadır. Sayın Beşiktepe bu projelerin doğuşunu anlattı. Ben, bu projedeki 1987 ve 1992 uygulama alanındaki iş tanımlarını ve ne yapılmak isteniyor, yaptırılmak isteniyor kısaca başlıklar halinde arz etmek istiyorum ve sektörümüzün bu projelerdeki yerini de bu vesile ile görmüş olacağız.

1987-1992 uygulama programı, Tarsus olarak ele alayım, 3 bileşenden oluşmakta. Planlama-Mühendislik-İnşaat kontrol işleri olmak üzere.

Düşük gelirli kesimlerin barındığı gecekondu veya hisseli bölünmüş alanlarda ıslah ve planlı gelişme için bugüne dek uygulanan geleneksel planlama yaklaşımı sorunun karmaşık boyutları karşısında çözüm getirememiştir. Buna temel neden, uygulanan planlama yaklaşımının, sadece fikri plan boyutu ile alınması, sonunun mali, organizasyonel, ekonomik ve mühendislik boyutlarının yeterince analiz edilmemesidir. Dolayısıyla fiziki planlamadan beklenen sonuçlar alınamamaktadır. 2981, 3290 sayılı yasa hükümleri doğrultusunda gecekondu ve hisseli bölünmüş alanların mülkiyet sorununu çözerek, müstakil tapuların verilmesi sorunun çözümünde ilk adım olarak görülmektedir.

Arazi mülkiyetinin karmaşık sorunlarının hızlı bir şekilde çözülenebilmesinde modern elektronik çizim tekniklerinden de yararlanılarak gerekli yazılım destekleri, yeni yaklaşımlar getirilmiştir. Buradaki diğer konuları atlayarak, kısaca yapılması istenen olayları şöyle arz edeyim.

Planlama Çalışmaları: Temel verilerin üretilmesi, güncelleştirilmesi. Çevre alanları, arazi kullanımı ve yol hiyerarşisi ile bütünleşme. İmar ıslah planı hazırlanması, maliyet ön tahminleri, nihai imar ıslah planı, sosyal donanım alanları rehberi, kadastral aplikasyon. Bu planlama çalışmaları idi.

İkinci bölüm, mühendislik çalışmaları, üçüncü bölüm ise inşaat kontrol işleridir. İkinci ve üçüncü bölümler bizi ilgilendirmediği için o bölümleri geçerek mesleğimizi ilgilendiren kadastral aplikasyon bölümüne geçmek istiyorum. Bu kadastral aplikasyonda, hepimizin bildiği, mesleğimizin tekniklerini uygulayarak ıslah imar planı uygulamasını yapmak ve tapu tescillerini sağlamaktır.

Şimdi, Çukurova Kentsel Kalkınma Projesindeki iş tanımları da kısaca bu şekilde. Bu iş tanımlarından da anlaşılacağı gibi, konu bir bölümü ile tamamen sektörümüzü yakından ilgilendirmektedir. Burada karşılaşılan güçlükler vardır. Bu güçlükler ise, projelerin bileşenlerinin birden fazla olmasıdır. Bu projelerde müşterek çalışacak gruplara ihtiyaç vardır. Bu olaylar sektörümüz için yenidir. Ve sektörümüz bu olaylara hazırlıksız yakalanmıştır Bu ihaleler her firmaya açık olduğ halde, sektörümüzden bu ihalelere rağbet eden firma sayısı oldukça azdır. Bu da sektörümüzde hala serbest çalışan, özel sektör ve müteahhit kavramlarının birbirine karıştırılması ve kimin ne olduğunun belli olmamasından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca, sektörümüzde yeterli sermaye birikiminin olmaması, yeterli işletme sermayesinin olmaması, kadrolaşmanın olmaması, ihale edilen işlerin sürekli olmaması, şirketleşmenin olmaması ve küçük işlerde çalışmanın yeğlenmesi, faaliyetlerin özel parselasyon ve hali hazır harita işleri arasına sıkışmış olması harita firmalarının bu ihalelere girmesini güçleştirmektedir.

Yukarıda sayılan çerçeveyi aşmayı başarmış firmalar bir elin parmakları kadar sayıda bile yoktur. İzlememiz gereken politikaya gelince, bence büyük şirketler şeklinde organize olmaktır. Burada yine izlememiz gereken politika olarak, meslek taassubunu bir yana bırakıp, müşterek çalışmayı gerektiren bu projelerde diğer meslek gruplarıyla el ele verip büyük ihalelere konsorsiyum şeklinde girmek zorunludur. Ortak girişim yapmak taşaronluk yapmak demek değildir. Küçük özel sektör yerine, birleşmiş küçük şirketlerin oluşması ve modern teknolojinin benimsenmesi şarttır. Ayrıca, Harita Mühendisleri Odasına düşen bir görevi de burada belirtmek istiyorum. Çünkü burada Tarsus Belediye Başkanının Çukurova Kentsel Kalkınma Projesi için yazmış olduğu davetiye mektubu var. 6 tane firmaya gidiyor -firmaların isimlerini söyleyemiyim- Harita Mühendisleri Odası olarak, özel sektör olarak firmalar nelerdir? Bu bilinmiyor. Yani harita özel sektörde hangi firmalar vardır bu bilinmiyor. Bu firmaların isimleri istendiği zaman 5-6 isim veriliyor, ihaleyi yapacak makamın mensupları bu isimleri ziyaret ediyor, karşılarında firma bulamıyorlar.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sabırları için de sayın üyelere teşekkür ederim efendim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Ben teşekkür ederim Sayın Ültan. Efendim, her ne kadar adı panelse de, ben şimdi panelde görüştüğümüz konuları siz delegelere sunmak istiyorum.

Panelde konuştuğumuz konular hakkında soru sormak isteyen veya açıklamada bulunmak isteyen varsa, lütfen işaret buyursunlar, soruyu yönelttiği arkadaşımızı da işaret etsin efendim.

Buyurun Sayın İpek.

Muhittin İPEK- Ben birkaç kişiye soru yöneltmek istiyorum.

Önce Sayın Mehmet Demircan'a soru yöneltmek istiyorum, çok önemli benim için. İmar planlarında her türlü yetkinin belediyelerde olması şu anda gerçek. Ben, özellikle İstanbul'da olması açısından ve İstanbul'daki uygulamaya göre konuşuyorum, yetkilerin tek elde olması bir sürü talanlara sebep olmuştur. Bunu herhalde kendileri de çok iyi biliyorlar. Biz basından ve bazı yayın organlarından duyuyoruz. Bu konudaki fikirlerini soruyorum?

Sayın Hüseyin Erkan Hocama da şunu sormak istiyorum: Özellikle toplulaştırmayı çok iyi açıkladı. Fakat bunu yapan kuruluşlar herhalde konuşulacak, ben yine de sorumu tekrarlıyorum- Toplulaştırmayı kimler yapmalı, nasıl bir örgütlenme

öneriyor? Onu öğrenmek istiyorum.

Bir de Korhan Beyin bahsettikleri hususlarla ilgili bir noktayı açıklamak istiyorum. Bunu da Sayın Kurultay Başkanımız Muzaffer Şerbetçi'nin bir lafı ile bağlamak istiyorum. 40 yılımızı doldurmuşuz, yani kırkımızı çıkarmışız dediler. Ben de şunu söylemek istiyorum; henüz daha rüştümüzü ispat etmedik. Bu ihale ile ilgili bir takım düşünceleri vardı. İhalede gerçekten 63 bin hektarlık sahayı toplulaştırmasını çözümlenecek tam anlamıyla bir görüşü bulamadığımız için veya bulunmadığı için söyleyim, bu hususta tam yekili değilim, çözümsüz olmuştur ve nitekim üçüncü ihalesi yapılacak olan bu ihalenin daha düzenli çözüm önerileri ile geleceğini tahmin ediyorum. Teşekkür ederim efendim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederim Sayın İpek.

Doç. Mehmet Nuri ERGİN- Soru şeklinde değil, imar planlarının uygulamasında güçlükler nereden çıkmaktadır, o konuda bir-iki açıklamada bulunmak istiyorum, tabii ki kişisel görüşüme göre.

Efendim, imar planlarında uygulama bakımından aksayan kısımlar bence ikiye ayrılmak gerekir. Bunlardan birincisi, imar planlarının yapılması aşamasında dikkate alınmayan hususlar. İkincisi de uygulama sırasında aksamaya sebep olan hususlar diye. Önce, bildiğimiz gibi imar planları, nazım imar planları ve uygulama planları şeklinde yapılmaktadır. İmar planları yapılırken, imar müellifleri beldeyi yeteri kadar incelememektedirler, yani "Fizibilite Raporları" dediğimiz raporlar bence eksik kalmaktadır. İmar planları bürolarda yapılmaktadır, imar planı yapan müellif, planı yaptığı bölgede yeteri kadar bulunmamaktadır, dolaşmamaktadır, gezmemektedir, yeteri kadar bilgiyi almamaktadır. Halkın görüşünü, halkın yaşayışını, halkın isteklerini yeteri kadar incelememektedir. İmar planlarımız sadece şekilden ibarettir. Bu sebepten dolayı uygulama olanağını daha başlangıçta kaybetmektedir.

İkinci aksayış: Bizde imar planları, şehir ve kasaba çapında yapılmaktadır. Batıda böyle birşey bahis konusu değildir. Ancak, nazım imar planları yapılır bölge bölge, hatta mahalle mahalle ancak uygulama planları yapılır, tatbikat planları yapılır. 1970'li yıllarda şehircilik öğreniminin sırasında ki, en yaşlı öğrencisi bendim, çünkü birkaç aşamadan sonra ancak oraya gittik. Ben "Bizde şehir planları, tüm şehir için yapılır" dedim, o zamanki arkadaşlar beni öyle tahmin ediyorum ki istihza ile karşıladılar, erken bunama ile kendilerince suçladılar; çünkü hafsala alacak şey değildir.

İmar uygulama planlarının bir Konya için, bir Ankara için, bir Adana için, bir Urfa için toptan yapılmış olması hafsala dışı bir şeydir, ama bizde bu şekilde yapılıyor. Bu sebepten dolayı da uygulama imkanı yoktur.

Uygulamayı aksatacak birçok şey var, vaktinizi almak istemediğim için atlıyorum.

Uygulama aşamasında bizde hala yüzölçümü esas alınmaktadır, yüzde 25'ler, yüzde 35'ler yüzölçümüne göredir. Oysa batıda bu iş artık çoktan terkedilmiştir. Değer esasını almak zorundayız. Yeni İmar Kanunu değişikliği söz konusu, dikkat ettim, bu konuya yine değinilmemiş. Halbuki, değer esası eğer alınır, o zaman birçok sorunlar rahatlıkla çözümlenebilmektedir. Kuşkusuz değer esası alınırken, birtakım esasların tekrar yasal olarak getirilmesi gerekmektedir. Derinlemesine incelendiğinde tabii ki bu konuda bilgi sahibi olanlar bu işi daha detaylı olarak açıklayacaklardır ve İmar Kanunu hazırlanırken bu konuya eğer eğilinirse, imar planı uygulamalarına büyük kolaylık geleceğine inanıyorum.

İmar planları bizde alenidir, ama bu sadece sözde kalır. İmar planları büyük bir gizlilik içerisinde yapılmaktadır ve ne şekilde yapıldığını da biraz evvel söylemiştim. Oysa, batıda bugün artık imar planları halka maledilir, halkın görüşüyle birlikte yapılır. Biliyoruz ki, bir kişi insan olarak kendi yaptığı şeye karşı sempati duyar. Ne kadar kötü olursa olsun, kendi eseri, kendisi için çok daha ilginçtir, sevimlidir kuzgunun yavrusu misali. İşte, eğer planlar yapılırken halkın görüşüyle müşterek yapılır ise, onların teklifleri kabul edilir, tabii ki hepsi kabul edilecek değildir. Ama kabul edilmeyişlerinin sebebiyle birlikte halka açıklanmaktadır bu ve o zaman imar planı halkın kendi malı olur. Bu sebepten dolayı da imar planını uygularken kendisi yardımcı olmaktadır.

İmar planlarının aleniyeti bizde bugüne kadar hiçbir belediye henüz imar planlarını broşürler şeklinde, kitaplar şeklinde yayınlamış ve satışa arz etmiş değildir. Bu, belki yeni kanundaki değişiklikten sonra belki mümkün olabilir.

Belediyelere büyük yetki verilmesi konusunda ben oldukça, zamanında da şüpheliydim, halen de aynı şüpheyi taşımaktayım. Sebepleri çeşitlidir, bence merkezi idarenin belediyelere verilmiş olan bu yetkinin büyük bir kısmını üstlenmesi gerekir. Ama imar müdürlükleri, ama imar bölge müdürlükleri devreye girer, bu ayrı bir tartışma konusudur. Ama bugünkü belediyelerimizin durumu, belediyelerde bugünkü teknik elemanlarımızın sayısı ve durumu dikkate alınacak olursa, bence bugün belediyelere verilen bu teknik yetki çok fazladır. Birkaç ay evvel Konya'da yapılan bir toplantıda Ahmet Menderes Bey "Benim görüşümün aksine olarak, ben ona cevap verme imkanı bulamamışım, yüzme bilmeyen bir kişiyi nasıl ki suya atarlarsa, belediyelere de bu konuda biz suya atık, ileride iyi sonuçlar vereceğine inanıyorum" dedi. Ben bu görüşe katılmıyorum. "Teşbihte hata olmaz" derler, bu teşbihte hata vardır. Çünkü, belediyelerin yapmış olduğu hatalar uzun seneler düzeltilemez. Bir kişiyi suya atarsınız iyi kötü batar çıkar öğrenir, ama belediye batıp çıkıncaya kadar onun yapmış olduğu hataları biz yüz senede düzeltmeyiz. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederim Sayın Ergin. Buyurun Hocam.

PROF. DR. Nazmi YILDIZ (Y.Ü.)- Burada önce ben bir noktaya değinmek istiyorum. "İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır" derler ya, ben önce çuvaldızı kendimize batıralım diye düşünüyorum. İyi niyetli arkadaşlarımızın hepsine gerçekten sonsuz teşekkürlerimiz var. İki yıl önce bir Kurultay hazırladılar, bu sene de yine büyük bir Kurultay hazırladılar. Yalnız dün biraz değinildi, ben çok ufak bir noktaya değinip, bu konuyu hemen geçmek istiyorum.

Aslında Kurultayın konusu o kadar geniş ki, bu büyük sıkıntı verir, bunu biliyoruz. Şimdi, bugünkü panel konusuna gelelim. Bugünkü panel konusunda, panelistlere baktığımız zaman, herbirinin değindiği konu en azından bir haftalık kurultay olur. Herbir konu o kadar geniş ki, bu konuyla ilgili başka meslek mensuplarından uzman olanların mutlaka çağırılması gerekirdi. Biz burada birçok konuları kendi aramızda konuşuyoruz ve yalnız haritacı açısından bakıyoruz, bu çok yanlış. Zannediyorum iki yıl önceki toplantılardan bir tanesinde bir-iki şehir plancısı vardı ve çıktı onlar konuştu, azıcık renk katmışlardı. Bu Kurultayda maalesef bunu da göremiyoruz. Kendi içimize o kadar kapanmışız ki, tabiri caizse, tesbih böceğine dönmüşüz. Bu nedenle biz ne kadar dışarı açılırsak, öbür meslek mensuplarına ne kadar çok açılırsak, hem inananlarımızı artırırız, hem onlardan yeni bir şeyler öğreniriz, hemde söylediklerimize daha çok inanırlar ve sonuçta ortaya çıkacak olan öneriler birçok kimse tarafından biraz daha rahat benimsenir.

Bu nedenle ben isterim ki, bundan sonraki toplantılarda bu konular, teknik konular için de birçok gruplar var, orman kadastrosu var, başka kadastrolar var, ayrı ayrı, herbiri birer haftalık, iki-üç gün olsun, konular halinde incelenir. Arsa düzenlemeleri aynı şekilde, arazi düzenlemeleri aynı şekilde. Bu nedenle, bu noktaya değindikten sonra, bir hususu zikredip, arkasını getirmek istiyorum.

Ekim ayının ortasında Siyasal Bilgiler Fakültesinde Dünya Şehircilik Gününün bir toplantısı yapıldı ve bu toplantıya yurt dışından, Yıldız Üniversitesinin gayretiyle bir haritacı uzman katıldı. Uzman, uluslararası ünü olan Dr. Güttler, kendisi hem Prof. Zeylin'in, hem Prof. Gasner'in öğrencisi, ikisinin yanında doktora yapmış ve Prof. Zeylin'e, Güttler'in konferansından sonra, İstanbul Büyükşehir Belediyesinde aynı konferans tekrarlandı, Yıldız'da iki konferans verildi, bizim öğrencilerimiz, şehir plancıları katıldı, Ortadoğu Teknik Üniversitesinde ayrı bir konferans verildi; fakat daha önce ben, bizim arkadaşlarımızla temas ettim, telefon ettim -isim vermek istemiyorum- "Böyle bir arkadaşımız var, kentsel toprak düzenlemelerinde, şehircilik alanlarında isim yapmış, bir sohbet toplantısı yapalım" dedim, "Pekala, olmazsa sen bunu bir mektupla yaz" dediler, mektuba yazdım, ne bir ses, ne bir nefes. Onu dedim ya biraz evvel "Çuvaldızı kendimize, iğneden önce"

Aslında haritacılık, kentsel ve kırsal toprak düzenlemelerinin belkemiğidir. Bu nedenle de özel uzmanlık alanlarına gittiğimiz zaman, diyelim ki, kent planlamasını

yapan uzmanla görüştüğümüz zaman bir de bakıyoruz ki, iş aşağı yukarı, yarı yarıya bölünmüş. Her ne kadar kent planlaması çok disiplinli ise de, bu disiplinlerin başında haritacılık geliyor ve harita mühendisi, kent planlama mühendisinin sağ kolu.

Esasında uygulanabilir bir imar planı yapmak söz konusu olursa, kent planlama mühendisi, harita mühendisinin hizmetinden kopamaz. Aksi takdirde o planlar uygulanamaz. Nitekim, 1970'li yılların başlarında Yıldız'da biz, "Yol ve İmar Planlarının Uygulanması" diye bir ders koydurmak istedik "İlle de bu dersin adı Yol ve İmar Planlarının Yere Çakılması Olsun" "Pekala, önemli olan dersdir" dedik, ismini öyle koyduk "Yol ve İmar Planlarının Yere Çakılması" ve şeffaf ozalit topunu aldım, İller Bankasından Nazmi Bey burda olsaydı hatırlardı, İller Bankasından 60 tane pafta aldım imar paftası 1 000 ölçekli, biraz topoğrafik bir durumda ve öğrencilere dersten sonra yıl içi ödevleri verdim. Sık sık geldiler "Hoca, yüzde 35 eğim var, yolun eğimi yüzde 35, yüzde 45, yüzde 55, ne yapalım biz" diyorlardı. İşte bu da gösteriyor ki, kent plancılarıyla harita mühendisleri el ele çalışmadıkları takdirde, ancak belediye reisliğinin duvarlarını süsyelecek nitelikte imar planları yapılır ve sonuç sıfır olur. Bunu söylemekle ille plancılar bize gelsin demek istemiyorum. Biz, sabırla, inatla, sebatla bu konuyu anlatmaya mecburuz. Problem bizim problemimizdir, önce o açıdan düşünmemiz lazım. Bu nedenle de, hem meslek mensupları arasında işbirliği yapmak ve hem diğer taraftan üniversiteler arasında benzer konuda çalışmalar yapmaya mecburuz.

Üniversiteler arasındaki ilişkileri sürdürmek için uzun zamandan beri belli faaliyetlerimiz oluyor ve yavaş yavaş da olsa bazı mesafeler alıyoruz. Ama bunların, yani bizim odamızın gayretleriyle birleştirilmesinde yarar var. Bu nedenle de aramızdaki diyalogun daha iyi düzeyde olması lazım.

Son alarak bir arsa düzenlemesi, arazi düzenlemesine geleyim.

Arazi düzenlemesi konusunda ülkemizde yapılacak o kadar çok şey var ki, ama biz bu konunun önemini anlatırken elmalarla armutları karşılaştıramayız; yani Batı Almanya'daki örnekleri alıp, biz kendimizi buna göre yönlendiremeyiz. Orada yalnız Bavyera Eyaletindeki Araziyi Tapulaştırma Müdürlüklerinde çalışan mühendis sayısı -iki sene önce elime geçen bir istatistikten saymışım" 2 300 idi, bizim mühendis sayımız 3 500'dür. Biz diyoruz ki, arazi tapulaştırmasını biz yapalım, yapmayız arkadaşlar, yapamayız değil, önce yapmayız, sonra da yapamayız. Neden yapmayız? Serbest piyasada çalışmak varken, rahatlıkla arsa düzenlemesi işi varken, harita yapmak varken, kim memur olarak gider de ziraatçilerle cebelleşir ve bu işe girer. Kendimizi kandırmayalım.

Eğer piyasa harita mühendisiyle meşgul olusa, doygun hale gelirse ve haritacılar yeni iş alanları aramak zorunda kalırlarsa, o zaman biz yavaş yavaş arazi toplulaştırmasına gireriz. Bugün için, bu yola girecek hiçbir harita mühendisini göremem ben. Ancak, özel sektörden bazı kesimler toplulaştırma çalışmalarında yalnız ölçü

işlerini sürdürürler. Ama arazi toplulaştırması yapmaz, bunu yalnız ölçü işlerini sürdürmekten ibaret değildir. Bunu vurgulamak istiyorum.

Geçtiğimiz ekim ayında Uludağ'da bir toplantı yapıldı. Bu toplantının yapılmasında şöyle bir şey... Sözüm uzuyor ama kusura bakmayın.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Yalnız toparlamanızı rica edeceğim Sayın Yıldız.

Nazmi YILDIZ (Devamla)- Efendim, bitiriyorum.

Bu toplantının esas sebebi şuydu: Bursa Ovasındaki bazı çiftçiler Devlet Su İşlerine başvurarak diyorlar ki "Nerden su kanalı geçirirseniz geçirin, bizi ilgilendirmez, ama orada arazi toplulaştırması yapın" Çünkü, çiftçiler görmüşler ki, toplulaştırma yapılan, ya da kamulaştırma olmuyor ve çiftçiler toptan topraklarından kopmuyorlar. Bunun üzerine, Devlet Su İşleri bir kararname çıkarıyor, Devlet Su İşleri bölgelerinde arazi toplulaştırması yapılması için ve konuyu bilmedikleri için işin içine giriyorlar, belli bir yere gelip tıkanıyorlar, "Bu sorunu nasıl çözelim" diye bir toplantı yapmak istiyorlar. Nisan ayında da İstanbul'da Dr. Weiss gelmiş ve arazi toplulaştırması konusunda yedi konferans vermişti, bu konferansın sonunda Bursa Bölge Müdürüyle temas ettik, Ankara'yla temas ettik ve Uludağ'da bir toplantı yapıldı. Bu toplantıya ben, bizim odanın temsilcilerine, kadastronun, Ziraat Mühendisleri Odasının temsilcilerinin çağırılmasını istedim, Hüseyin Beyin adını verdim, çağırılmamışlar. Bu toplantıda çok iyi sonuç alındı ve bu sonucun sonunda kısa bir toplantı daha yaparak, önerileri hükümete götürmek fikri galip geldi; fakat daha sonra öğrendik ki, Ziraat Fakültesi emekli hocalarından eski Köyişleri Bakanı Prof. Necmi Sönmez Hocamız, Devlet Su İşleri Genel Müdürüyle anlaşmış, görüşmüşler, ziyaret etmiş ve bu konuda arazi toplulaştırmasının değer esasına göre yapılması için ilke kararı almışlar ve bu konuda bazı çalışmalar, kararname hazırlıkları gibi çalışmalar. Bunu da yeni bilgi olarak ilgili arkadaşlarıma sunuyorum.

Ben konuşmamı bu kadar şey yapıyorum. Bu şekilde çalışmaların -dediğim gibi özellikle uzmanlık alanlarına yönlendirildiği takdirde ve başka meslek mensuplarıyla işbirliği yapıldığı takdirde sonuç alınacağını bir kere daha vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Sayın Yıldız, gerek Kurultay, gerekse Odayla ilgili önerileriniz yetkili arkadaşlarımız burada, herhalde not almışlardır, sizi aydınlatırlar.

Başka sorusu olan var mı efendim?...

Buyurun Hocam. Sayın Hocam, soru mu, açıklama mı acaba?

Tahsin TOKMANOĞLU (IProf. Dr. İ.Ü)- Çok kısa efendim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Açıklama.

Tahsin TOKMANOĞLU (Devamla)- Biraz önce konuşan Doç. arkadaşımız dedi-

ler ki "İmar planlarını yapanla, araziye tanımadan imar planı yapıyorlar" Ben de bu noktadan dertliyim. Bilhassa arazideki ağaçlar kadastral haritaya işlenmemiş oluyor, o hiç dikkate alınmadan imar planı yapılıyor. İstanbul'da imar planı yapan bir müesseseye gittim, bir tartışma yaptım. "Filan yerde, yolun bir tarafından tek sıra yetişmiş 150 yaşında ağaçlar var, siz yolu genişletiyorsunuz, o tek sıra ağaçların hepsi birden gidiyor bunu niye dikkate almadınız?" dedim ve ordan haberleri yoktu. Onun için, imar planı yapanların, bu memleketin yeşillığe çok ihtiyacı var. Ağaçların da kadastral haritaya işlendikten sonra yapılması gerekir. Bunun dikkate alınmasını önemle rica ediyorum. Teşekkürler. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederiz efendim.

Efendim, Sayın Yürütme Kurulu Başkanımız Sayın Ateş söz istediler, buyurun Sayın Ateş.

DR. Tevfik ATEŞ (Kurultay Yürütme Kurulu Başkanı)- Efendim, ben ne soru soracağım, ne de açıklama yapacağım. Çünkü, 8 oturum oluşturduk, bunlardan 2 panel, 1'i açık oturum. Paneller, açık oturuma dönüşme niteliği taşımaktadır. Bizim panelden beklediğimiz, kendileri birbirlerine soru sormaları gerekmektedir. Biz öyle tertipleedik ki, birbiriyle çelişkili fikirleri olan arkadaşlarımızı, birbirlerinin fikirlerini bütünüleyici olan arkadaşlarımızı panele getirdik ve aslında soru sorulmaması da lazım. Panel kendi arasında tartışmalı olsaydı, daha geçerli olurdu.

İkincisi: "Sataşma" demeyeyim de -hangi arkadaşımız dile getirdi bilmiyorum. Evet, Nazmi Bey, hatırladım- bütün kurumlara, yani Tarım Bakanlığına, Bayındırlık Bakanlığına yazı yazıldı Devlet Su İşlerine, hepsine "Salt haritayla değil de, haritayla uzaktan, yakından ilişkin sorunlarınız varsa veyahutta bu hususta bildiri sunmak isteyenler varsa, oturumlarda yer almak isteyenler varsa -geçen kurultayda olduğu gibi- beklemekteyiz. Bundan şeref duyarız, mutluluk duyarız" dedik. Geçen sefer müracaat oldu, bu sefer hiçbir şey, istek gelmedi. Ama diyeceksiniz ki, biz zorlayarak, biz kendi mesleki kurumlarımızı bile, yani ismini söylemiyorum, iki-üç tane belli başlı kurum var, onlardan bile ricayla, yalvararak katılmalarını ve bilgi sunmalarını sağladık. Burada olan temsilciler bilirler. Üniversitelerden bile, profesör arkadaşlarımızdan bile yine ricayla aldık, kendiliğinden bu mesleğin sorunlarının büyük olduğunu idrak ederek, tabii bildiri verenler var ve burada onu dile getiriyorlar. Bu ikinci nokta.

Üçüncü nokta: Yine Nazmi Bey arkadaşımızın belirttiği gibi, yalnız bu oturumdaki, yani paneldeki sorunlar çok kapsamlı, birbirinden çok ayrı amaçlı ve çeşitli yönleri var. Bunların Kurultayda görüşülüp bir sonuca varma olanağı yok. Bu gibi konular, bir veya iki konu bir arada seminerler düzenlemek ve de yan veyahutta komşu elemanları da, uzmanları da çağırarak tartışmada tabii yarar var. Biz bu toplantıları düzenlerken, Kurultayda sorunlarımız dile getirilsin, bu sorunlarımıza çözüm önerileri getirilsin, o öneriler ara toplantılarda, seminerlerde karara bağlansın, uygulamaya yöneltilsin amacı güttük. Yoksa, Kurultayda, geçen Kurultayda

konusuldu, bugün ne çözümlenmiş? Hiçbir şey yok, yine aynı sorunla, yine aynı bildiriler gelmekte ama, birinci Kurultay, bir birikimin boşalması niteliğinde, hakikaten heyecanlı oldu ve de tabii yararı orada, bu kurultayların gerekliliğini ortaya koydu. Bu nedenle kurultaylardan beklediğimiz, her kurultayda alınan kararların ne olduğu, gelişmelerin nasıl olduğunu dile getirmek, sorunların çözülüp çözülmediğini dile getirmek ve önerileri saptamak, ondan sonraki çalışmalar esas bu önerilerin, görüşmelerin olumlu sonuçlara ulaşılması için ne yapılması lazım? O da, Yönetim Kurulunun planlaması gerekmektedir. Teşekkür ederim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Ben teşekkür ederim.
Buyurun efendim.

Dr. Zerrin DEMİREL (Y.Ü.)- Ben, soru sorulmasına yapılan eleştiriye dayanarak bir öneride bulunmak istiyorum.

Biliyorsunuz, bizim ülkemizde 1961 yılından bu yana arazi toplulaştırması çalışmaları yapılmaktadır, yani yaklaşık 30 yıllık bir geçmişi var arazi toplulaştırmasının bizim ülkemizde. Ama 1961 yılından bu yana arazi toplulaştırmasının amacı, dağınık parselleri olabildiğince birleştirmektir. Yine de bu amacında başarılı olamamış; çünkü saptanan teknik yönergelerinin önerdiği sistemler değişik derecelerdeki toprak değişimlerini öngörmediğinden, toplulaştırma oranı çok düşük kalmıştı. Oysa, az önce sayın Hocamızın da belirttiği gibi, arazi toplulaştırması bütünlük bir kırsal kalkınma, kırsal alan planlaması aracıdır.

Avrupa Topluluğu ülkelerinde ise arazi toplulaştırması günümüze kadar olan dönemlerde üretimi ve verimi artırmak amacıyla yöneltilmiştir. 1980 yılına kadar olan sayılarda da görülüyor ki, işletmelerin sayısı olabildiğince azaltılmaya çalışılmıştır. Ama 1980 yılından 1988'e kadar olan süre her ne kadar çok uzun görünmese de, bu arada çok önemli değişimler, dönüşümler olmuştur. Bugün artık arazi toplulaştırmasının amacı, üretimi ve verimi artırmak değil, arazi toplulaştırmasının amacı, köy ve kent toplumu için yaşanabilir bir alan, tüm toplumun çıkarlarına hizmet veren yaşanabilir bir alan yapmaktır. O nedenle biz de Avrupa Topluluğu ülkelerine katılma beklentisi içerisinde olduğumuz şu dönemlerde arazi toplulaştırmasının, bizim ülkemizin beklentileri ve koşullarına göre nasıl bir görevinin olacağını belirlemeliyiz, yani arazi toplulaştırmasına ilişkin önce bir görev tanımlı yapmalıyız ve belirlenen bu görev tanımına göre de, ülkemizde arazi toplulaştırmasını gerçekleştirecek, uygulayacak yöntemler, kuramlar, kurallar geliştirmeliyiz, örgüt yapısını o zaman belirlemeliyiz. Çünkü, az önce genç arkadaşlarımdan bir tanesi soru sordu "Arazi toplulaştırması için nasıl bir örgüt modeli öneriyorsunuz?" diye, böyle bir tasarım, böyle bir tanım yapılmadan arazi toplulaştırması için önerilecek, getirilecek her öneri sonunda dayanaksız kalacaktır.

O nedenle bu fırsattan yararlanarak ben önermek istiyorum ki, ilk önce bizleri ülkemizin koşul, beklenti ve olanaklarını gözönüne alarak, arazi toplulaştırmasına

ilişkin görev tanımını yapmamız gereklidir. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Ben teşekkür ederim Sayın Demirel. Buyurun Sayın Köktürk.

Erol KÖKTÜRK (Özel Sektör)- Bir konuda soru yönelteceğim. Ancak, daha önce bir görüşü dile getirmek istiyorum.

Arsa düzenlemelerinin önemine bir başka açıdan yaklaşmakta da yarar var. Bugün kentsel alanlardaki yaşamı ağırlaştıran en önemli konu, en önemli neden toprak spekülasyonudur. Yaşamımızın her alanını neredeyse ipotek altına alan bir sorun bu. Toprak spekülasyonu, kentsel alanlarda toprağın kıt olmasından kaynaklanan, o nedenle de toprağı elinde bulunduranlara tekelci bir olanak sunan bir olay. Daha doğrusu, bunun toprağı elde bulundurma hakkının birazcık aşırı biçimde kullanılmasından kaynaklanan bir sorun ve arsa düzenlemesinin önemini de ben burada görüyorum.

Arsa düzenlemesi yoluyla bizim meslektaşlarımız yoğun biçimde arsa üretimini sağlamakta, böylece toprağı elinde bulunduranların tekelci olanaklarını kırmakta, bu yolda da toprak spekülasyonu önemli biçimde önenebilmekte, engellenebilmektedir.

Şimdi bu doğrultuda bir noktaya gelmek istiyorum geçmiş dönemdeki belediye-cilik anlayışlarını da dile getirerek. Şu olayın tartışılmasını isterdim; yerel yönetimlerin seçimlerine doğru giden süreçte, bu Kurultay içinde harita mühendislerinin yerel yönetimlerin seçimlerine doğru giden süreçte, bu Kurultay içinde harita mühendislerinin yerel yönetimlerdeki işlevleri, gelecekteki görevleri konusunun tartışılmasını beklerdim, olmadı. Ama şimdi bu fırsat var. Geçmiş dönemlerdeki belediye-cilik anlayışının eleştirilen en önemli yanlarından bir tanesi, kaynak tüketen, üretmeyen, hazırcı belediye-cilik anlayışı ve bugünlerde de gündemde olan, tartışılan konulardan bir tanesi, gelecekteki belediyelerin yalnızca elemanlarını atıl kapasitelerde kullanıp, kontrol hizmetlerinde tutan bir belediye-cilik anlayışı değil, hizmet üretiminde elemanlarını çok daha iyi biçimde değerlendirebilen bir belediye-cilik anlayışı. Bu anlamda 1958 yılından bu yana İstanbul Belediyelerinde çalıştığını belirten değerli meslektaşımız Demircan'a sormak istiyorum. Oralardaki harita müdürlüklerinin kurulmasında bizzat öncülük etmiş Sayın Demircan'a soru yöneltmek istiyorum.

Geçmiş dönemlerde İstanbul Belediyesinde 60'a yakın Anakent düzeyinde 60'a yakın harita mühendisi çalışıyordu. Şimdi ilçe belediyelerine baktığımızda da çok yüksek oranda harita mühendisi belediyelerde çalışıyor. Ama bunların hemen hemen tümü yalnızca kontrol hizmetlerinde ve atıl kapasitelerle tutuluyor. Acaba gelecekte belediyeler daha üretken, kaynak tüketmeyen hazırcı kurumlar olmaktan çıkıp da, üretken kurumlara dönüştüklerinde sizler harita mühendislerini yeri olarak hangi alanlarda kullanacaksınız, kontrol çalışmalarının dışında hangi alanlarda kullan-

caksınız? Bunu şunun için soruyorum, belki ilerde de tartışma gündemine gelecektir, Orta Avrupa'nın birçok ülkesinde de vardır bu. "Belediye Mühendisliği" bir kavram, belediye mühendisliğinin özünde de harita mühendisliği eğitimi vardır. Bu doğrultuda Sayın Demircan'ın bu sorumu yanıtlamasını diliyorum. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederim Sayın Köktürk.

Efendim, son soruyu Sayın Ültan'a veriyorum, kendisinin de bir sorusu var. Buyurun.

Korhan ÜLTAN- Ben, Tefik Hocamın da önerisiyle Yılmaz Bey'e sormak istiyorum.

Şimdi, imar planı uygulamalarında büyük zorluklarla karşılaşılıyor. Bundaki tek neden de, düzenli ortak payının yüzde 35'in üzerinde alınamaması; fakat biliyoruz ki, imar planları yaptıran kentlerde, uygulama yaptıran kentlerde büyük bir gelişme var. Genellikle 35-45 metrelik yollar açılıyor ve büyük bir artış oluyor. Şimdi bu taslak, bir değişme söz konusu. Acaba yeni bir görüş olarak bu düzenleme ortaklık payının yüzde 35'in üzerinde bir değişiklik getirilebilir mi? Bir formül yapılabilir, bu formülde o düzenleme sahası içerisindeki yolların durumu dikkate alınabilir ve yüzde 35'in üzerinde, yüzde 50, yüzde 55'e varan kanunî düzenleme ortaklık payı alınır, imar planlarını uygulama şansı artar. Bu konuda acaba bir şeyler söylenebilir mi Sayın Yaran?

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Efendim, izin verirseniz, önce Yılmaz Yaran'dan başlayarak sorulan suallerin yanıtlarını vermelerini arkadaşlarımdan rica edeceğim. Buyurun Sayın Yaran.

Yılmaz YARAN- İmar planlarının uygulanmasında düzenleme ortaklık payının yüzde 25'ten yüzde 35'e çıkarılması da tartışma konusu olmuştu. Bugün yüzde 50-55'e varan zayıfta imar planları da hazırlanmakta ama, bir yerde bunun sonu nerede gelecek? Yüzde 35 yetmedi, yüzde 40'a, bugün Bornova Belediyesinde zayıft oranı yüzde 55'dir, yüzde 40'a çıkarsak orada da yetmeyecektir. Orada rızaen uygulama yapılmaktadır, hiçbir zaman için resen uygulamaya belediye girememektedir.

Bunun çözümü, düzenlemelerde değere göre dağıtım yapmaktır. Belki o zaman çözüm getirilir. Ancak, değer artışına göre tahsis vermek ve alana göre tahsis vermemek konusunu ne derece uygulayabiliriz, ben onun tereddütü içerisindeyim. Alana göre düzenleme yaptığımız halde, bugün dahi 18 inci madde uygulamasını oturtamadık. Şahsi kanaatime göre, 18 nci madde uygulaması dışarısında hiçbir imar planı uygulaması yapılmaz şartının getirilmesini isterim ben İmar Kanunu'nda.

Kamulaştırma çok kötü bir şey, düşünün bir parsel tamamen yola isabet ediyor, kamulaştırılıyor. Çok cüzi bir bedel ödeniyor ve o vatandaş oradan uzaklaştırılıyor. Ama o imar planının yola, o imar yolunun açılmasıyla cepheli bir parsel tahmin edi-

lemeyen değer kazanıyor. Kamulaştırmayla imar planı uygulaması çok adaletsiz bir uygulamadır. Onun için, 16 ncı maddeye göre yola terk işlemide var, eski kanunumuzda da vardı. Birçok belediyeler 18 nci madde uygulamasının zorluğundan, gelen şikayetlerin kendilerini yıpratmasından, politik nedenlerle halkın baskısından 18 nci madde uygulaması yerine, 16 ncı madde uygulamasıyla kişinin parselinin imar planına göre pasellenmesini yeğliyorlar.

Bir de yüz de 35'ten fazla düzenleme ortaklık payı alınması, mülkiyete tecavüzü artırmakta. İmar Kanunu tasarısının ilk şekli de var, son şeklini size takdim ettim, orada bir değer artış vergisi getiriyorlardı. Gayrimenkulün gerçek değer üzerinden ki, o da belirsiz bir şeydir, yüzde 40'a kadar imar planı tadilatıyla, imar planı uygulamasıyla bir vergi alınıyordu. O zaman yüzde 40 değer artış vergisi alıyorsunuz, yüzde 35 düzenleme ortaklık payı alıyorsunuz, yüzde 75 gayrimenkulden gidiyor; yani bilemiyorum, şahsi kanaatimce yüzde 35'in üzerine çıkması bence sakıncalı ama, ne getirir, onun da münakaşasını, tartışmasını yapmak lazım.

Bir başka soru yazılı olarak geldi İhsan Büyükdemirci arkadaşımızdan:

"Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca belediyelere kamulaştırma ve düzenleme yol, tretuvar, park, çocuk bahçesi işleri için para yardımı yapılmaktadır. Bu rakam 1988 yılı için 38 milyar civarında idi. O yardım, düzenleme ve kamulaştırma işleri yerine, 18 inci madde uygulamaları için belediyelere verilse, imar planlarının uygulanması için daha iyi olmaz mı?"

Efendim, Kanununun 10 uncu maddesi imar programlarıyla ilgili ve imar programları yürürlüğe girdikten itibaren üç ay içerisinde belediyeler 5 yıllık imar programları hazırlamak ve bunları yürürlüğe koymakla yükümlüdürler. Bu belediye meclislerinden geçer ve 5 yıllık bir uygulama dönemi içerisinde de ödenekleri ayrılır, imar planları, ihtiyaç ve kasabanın gelişmesine göre uygulamaya konulur. Bu uygulamada "İlle kamulaştırma yapılma" diye bir şey yok. Az önce belirttiğim gibi, en iyi uygulama, belki de İmar Kanununun en iyi maddesi 18 inci maddesidir. 18 inci madde uygulamasıyla yapmaktır, bu da bir imar programıdır, düzenlemedir ve dolayısıyla belediyeler kamulaştırma yolunda imar planı uygulaması yerine, 18 inci madde uygulamasıyla imar planı uygulamasına gittikleri takdirde, Bakanlık buna da tahsis vermekte, yardım yapmaktadır. Yalnız yetkiler belediyelere verilmezden önce, en uygulanmaz bir maddesidir, bu imar programlarının hazırlanma maddesi. O zaman, İmar İskan Bakanlığının Belediyeler Teknik Hizmetler Genel Müdürlüğü bu konuyu takip ediyordu, sorumlusuydu. Hiçbir belediyeden istenilen şekilde imar programı gelmemekte, yalnız birkaç yolun açılması, oradaki yolun, bordürün, tretuarın yapılması şeklinde. O alışkanlık bir türlü yıkılmadı.

Şimdi, bu yetkiler belediyeye verildikten sonra, o zaman Bakanlığın denetimlerinde iken, Bakanlığın tasdik etmesinden sonra, tahsis yapılırken bu temin edilemedi. Bütün yetkiler belediyelere verildiği halde, imar programları ne derece hazırlanır,

nasıl yürürlüğe konulur, o da bir deneme konusu olsa gerek. Teşekkür ederim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Teşekkür ederiz. Buyurun Sayın Demircan.

Mehmet DEMİRCAN- Efendim panellerde ilk konuşma hakkının, yani tabiri caizse, hazırlıyorsunuz, söylemek istemiyorum; fakat uzun bir zaman aralığı oluyor, biraz zormuş ama biz tekrar başlıyoruz.

Önce Muhittin İpek meslektaşına cevap vermek istiyorum. Kendileri dediler ki "Birçok selahiyetlerin yerel yönetimlere, yani belediyelere bırakılması birtakım söylentilere neden oldu. Bu hususta fikirleri nedir"

Tabii şimdi, şunu arz etmek istiyorum: Plan tasdiklerinin, harita tasdiklerinin belediyelere bırakılması gerçekten uygulamacı olarak, hem yapanlara, hem de yaptırana büyük kolaylıklar sağladı. Bu bir gerçek. Şimdi soruyorum, insanımız aynı insan, mühendisimiz aynı mühendis olduğuna göre, bu bir Bakırköy Belediyesindeki mühendisle burada, İmar Planlama Genel Müdürlüğündeki bir mühendisin ne farkı olabilir, bunu anlayamıyorum, yani burada bu bana biraz endişeler fazla gibi geliyor. Aslolan, kendimize güven hissimizin olmasıdır. Bu, ister Bakırköy Belediyesinde olur, ister İstanbul Belediyesinde olur, ister Eminönü Belediyesinde olur ama, peki arkadaşların da en az merkezdeki arkadaşlar kadar muhakkak meslek hayatı ve şerefleri vardır, bunu bu gözle görmek lazım, yani orada taban oluyor da burada olmuyor. Bunun da çok aksi misallerini bizzat -beni tanıyan arkadaşlarım bilir-bendeniz yaşadım, başıma çok büyük olaylar geldi. O yönden, ben diyorum ki, bizim yalnız meslek şerefimizi kurtarabilmemiz için, bakın bu kadar net konuşuyorum, Erol Köktürk arkadaşımın dünkü konuşmasında bahsetti, bugün de bu konuşmama vesile oldu, teşekkür ederim. Çünkü, biliyorsunuz fırsat bulamıyoruz. Bizim bir kere örgütlenme konumuz var. Biraz evvelki konuşmamda da söylemiş olduğum gibi, meslekî olarak hakikaten iyi yoldayız, Bakırköy Belediyesi bir etkinlik olarak bu sene Sayın Başkanımız Nazmi Yıldız ve Profesör arkadaşımız Ayhan Alkış'ın organizeleriyle Bakırköy Belediyesinde 15 gün, bütün öğretim görevlisi kıymetli arkadaşlarımı görmek suretiyle konferans verdiler seminer verdiler. Sabah saat 08.30'dan akşam 17.30'a kadar dolu dolu, zaman zaman yemek paydosu dahi vermeden yenilikleri tamamen aktardılar. Tabii "tamamen" dediysem, o zamanın müsaadesi nispetinde aktardılar ve karşılıklı birtakım alış verişler oldu ve çok güzel bir şey oldu.

Şimdi, tabii ki İstanbul'da 16 belediye var. Bu 16 belediyeden ikisinde örgütlenebilmişiz, diğerleriyle de temaslarımız var. Oradaki arkadaşlarımız tabii ki tabiri caizse- vesayet altında çalışıyor, bunu bilmemiz lazım, zaten mesleğimizin ana nedenleri bunlar. Biz nazari olarak ilerleyiz ama, uygulama olarak onun tam tersi, çok gerideyiz, bunu bilelim; uygulamayla bizim nazari olarak bilgilenmemiz aynı seviyede değil, arada çok büyük fark var. Örneğin, birçok konuşmamda belirttim, oda toplantılarında da belirttim. Tabii ki her kurumda aynı durum vardır, ama belediyeleri

öncelikle ele alıp, oradaki meslektaşlarımızı, gerek politik, gerek mesleki olarak en az müdür muavini mertebesinde teşkilatlandırmamız lazım, bunun üzerine gitmemiz lazım.

Arkadaşlar, hiçbir yerde hak verilmiyor -biliyorsunuz- hak alınıyor. Ama bu hak alma da fertlerin tek tek çalışmasına bağlı kalıyor. Bugün örgütlersek, muhakkak ki mesleğimiz tabana daha kuvvetli bakar. Eskiden aydın çevrelerde dahi, çok iyi hatırlarım, "kadaströ" kelimesinin doğru dürüst telaffuz edildiğine biz rastlamadık, kimisi "asatura" der, kimisi başka bir acayip kelime söyler. Ama bugün kırsal kesimin iç içe olduğu bir bölgede çalışıyorum, vatandaş evinden eliyor, kadastronun ayrıntılarından bahsediyor, yani demek istiyorum ki, uygulama olan yerde vatandaşa yaklaşıyoruz, önemli olan budur. Haritacıyı, haritayı vatandaş kabul etmesi lazım; çünkü onu bu kullanacak. Biz daima yukarılardan bir şeyler verilmesini bekliyoruz ve hep yanılıyor. Durum maalesef böyledir.

Bu yönden diyorum ki, bu belediyelerin şahsiyetlendirilmesi lazımdır, merkeziyetçilik hiçbir zaman kötü olmuştur demiyorum, ama muhakkak ki olayları mahallinde hallettirmek çok daha pratik, vatandaşa çok daha kolay hizmet verme bakımından desteklenmelidir.

Bu arada sayın Nuri Ergin Bey'e de, bir sorusu vardı, ben bunu kendi kendime yönelttim. Efendim, bu imar planlarının kitap halinde neşredilmesi senelerce bizi meşgul etti. Çok çalışmalar yaptık. Bilhassa askeri dönemde bu konu için çeşitli toplantılar yapıldı. Ancak bunları kitap haline getiremedik. Niçin mi? Bugün İstanbul Belediyesi arşivlerinde 15 binin üzerinde plan var; fakat bu planların kimisi tadil görmüş, kimisi değiştirilmiş, yani kitap şekline gelecek bir evrak bulamadık -tabiri caizse- düzgün değil. Ancak, son zamanda 1/1 000'lik haritalar üzerine yapılmış bazı planlar kitap şekline getirildi ve bugün İstanbul Anakent Belediyesinde bunlar piyasaya arz edilmiş durumdadır. Bu kısmen yerine getirildi ama, arzu ettiğimiz seviyede olmadı. Çünkü, hakikaten bu hususta da Avrupa'dan çok geriyiz; yani planları kitap şekline sokamadık, gerek ölçek bakımından, gerek vatandaşın yanlır ümidiyle, çünkü şöyle durumlar oldu; bu planlar hemen bir komisyonun eline geçiyor tabii, art niyetli insanlar çok, masum vatandaşlar aldatılıyor. Ayrıca bunun mahzurları da ortaya çıktı, "Ben bunu değiştirtirim, bak sana bu kadar verilmiş" halbuki, o gösterdiği plan, geçmiş bir plan, hatalı bir plan. Tabii vatandaş bunun teknik seviyesine incek değil, o yönden ama, bu hususta bir eksikliğin olduğu İstanbul Belediyesince bilinmektedir. İnşallah önümüzdeki senelerde bu konu daha net bir şekilde halkımızın hizmetine arz edilecektir.

Sayın Profesör Tahsin Tokmanoğlu'nun bir arzusu var, çok doğru tabii. Kendileri anladığıma göre, yani halihazır haritadan yoksun oldukları için birtakım ağaçlar konusu, ağaçların yanında binaları da alın, işte bu da bir gerçek. Haritalarımız bugün halihazır durumu maalesef göstermiyor. Zaten "halihazır" kelimesi kanımca çok yanlış bir kelimedir. Halihazır demek, yani 5-10 dakika evvel yapılmış harita demek-

tir. Her harita eskidir, yani o "halihazır" kelimesini sevmiyorum şahsen, halihazır diye bir şey yok haritacılıkta ama dilimize dolamışız, bunu bir sembol olarak kullanıyoruz.

Harita yapan müesseseler belli; yerel yönetimler, birtakım kuruluşlarımız harita yapıyor. Ben derim ki, harita kullanan müesseseler bu hususta titizlik gösterebilirler de, harita eğer güncel değil ise, bu haritayı kullanmasınlar. Bir seminerde de söyledim, bugünkü durumu gösteren, harita üzerinde yapılmayan planlar keşke hiç yapılmıyorsa, doğrudur, yani onları temizlemek için çok daha büyük gayretler gösteriliyor. Demek istiyorum ki, haritayı kullanacak olan A,B,C, hangi müessese olursa olsun, önce o planlamasını, o planını yapması için güncel harita araştırmasını birinci prensip olarak kabul etmesi lazım. Aksi halde bunun önüne geçilemez. O harita güncel olacak, ondan sonra da üzerinde planlar yapılacak daha sağlıklı bir durum elde etmek için, bunun başka çaresi yok.

Erol Köktürk arkadaşım -Köktürk kardeşler, Kurultayımızın hakikaten zaman zaman canlanmasına, hareketlenmesine neden oldu. Ben de kendilerine, yani öteden beri zaten hayrandım, yine iki kardeş olarak hayranlığımı tekrarlamak istiyorum- dediler ki "Belediyelerdeki harita teşkilatı için ne düşünüyorlar?"

Arkadaşlar, biraz evvel arz ettim, belediyelerde harita birimlerini kurmadığımız müddetçe, ne iş olanağımız artar, ne de dolaylı olarak planları kontrolümüz yoluna girer. Bu durum karşısında belediyelerde etkin duruma girmek için ideal olarak, en az harita müdürlüklerinin kurulmasını şart koşuyorum. Buraya gelecek yetenekli, bilgili ve meslek sevgisiyle dolu arkadaşlarımız, herhalde bu konuda daha da kendilerinden bir şey katarak mesleğin tabana çok daha sağlam basmasını temin edecekler ve biliyorsunuz, en fazla vatandaşla karşı karşıya kalan kuruluşlar belediyelerdir. Her gün 150-200 kişiyle karşı karşıya kalıyorum, vatandaşla temas ediyorum. Böyle bir imkanımız varken biz bunu niye kullanmıyoruz, yani tabana çok sağlam basmamız lazım. Tabana basarken de, bu konuyu ister odamız olarak ele alalım, ister fert fert ele alalım, bu hususta selahiyetli arkadaşlarımız, meslektaşlarımız bu konuya ağırlık versinler, ayrıca işin politik tarafı da vardır ama, her ilde, hatta ilçede harita birimlerini kurduralım. Bu takdirde birçok sorunlarımız kendiliğinden yoluna girecektir. Nitekim, bugün burada görüyorum beraber çalıştığım arkadaşlar var. Bakırköy Belediyesinde Harita Müdürlüğünün onayını almadan imar planı yapılmamaktadır. Bu çok büyük bir aşamadır arkadaşlar. Önce Harita Müdürlüğünün onayı alınır, ondan sonra imar planı yapılır. Biz bunu uyguluyoruz, 48 kişilik de ekibimiz var, bunun 25 adeti harita ve kadastro mühendisidir. Demek ki bu işler oluyor. Şurada ben kendimi misal vermek istemezdim, keşke İstanbul'da benken başka, yani benim dahil olduğum belediyeden başka belediye olsaydı da onun durumlarını da izah etmek imkanımı burada bulsaydım. Ama mecbur kalıyorum kendimden bahsetmeye ve zaman zaman utanıyorum.

Efendim, şimdi izin alma derken, tabii "Biz plan yapalım mı" şeklinde izin

almıyorlar da, "Biz burada plan yapacağız, buranın halihazır haritasını verin" şeklinde alıyorlar, gaye de budur zaten. Biz, başka bir meslek kuruluşunun tabii ki tamamen işlerine karışamayız, muhakkak bizden harita için alıyorlar. Ama bizim harita gelmeden de plan yapılmıyor. Plan yapıldığı zaman biz etkili oluyoruz, çünkü uygulamacı da biziz.

Arkadaşlar, bugün şunu unutmayalım ki, tarladan arsa haline gelmemiş olan, binanın iskanı alınma anına kadar olan o zaman sürecinde, her sürecinde harita mühendisinin fonksiyonunu oturtmaya çalışmalıyız. Birçok konuşmacı arkadaşım söyledi, bugün uygulama artık bizim için harita mühendisliğinin dahili branşları içinde, ana branş olma durumundadır. Eğer bu yasaların verdiği hakları, bizim şu güzel gelişmemizi bu yönde kullanırsak, emin olun bir fırsatı kaçırmamış oluruz ve bu hususta da hakikaten Türkiye çapında, memleketimiz çapında zevkli hizmet edebilmek imkanını elde ederiz. Lütfen bunu benimseyin, yani bu bir uygulamanın vermiş olduğu sonuçtur, kitaplarda yazmıyor, hakikaten de böyledir. O yönden diyorum ki, gelecek muhakkak ki çok daha iyi olacaktır. Ama nazariye ile uygulama arasındaki farkı biraz azaltalım, yani uygulamaya biraz daha fazla önem verelim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Toparlar mısınız? Sayın Demircan.

Mehmet DEMİRCAN (Devamla)- Toparlıyorum.

Şu anda bir hususa daha temas edeceğim. "Uygulama" derken, ufak tefek etkinlikler başladı. Mesela, biz yine sayın Profesör Yıldız'ın önerileriyle her sene başında, çeşitli kuruluşlar Yıldız Üniversitesinde uygulamaya dönük gece ve gündüz öğrencilerine tayin ettikleri saat kadar ders veriyoruz, bu da çok güzel bir olay oluyor. Meslektaşlarımız daha ilk aşamada, yani mesleğin genel bir görünümünü görerek, güzel bir uygulama oluyor.

Belediyelerde bütün öğretim görevlisi arkadaşlarımız görev alıyor aydınlanmak için daha eski meslektaşlarımız, çok güzel bir olay. Bakırköy Belediyesi yaz tatilinde 30 adet stajyer talebe çalıştırmıştır, büyük bir aşamadır ve bu devamlı açıktır, her sene 30-35 saat stajyer talebe çalıştırmak imkanımız vardır, başkanımız da bunu kabul etmiştir.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Sayın Demircan, lütfen toparlar mısınız?

Mehmet DEMİRCAN (Devamla)- Bunlar büyük olaylardır. Sağolun, biraz fazla taşım, biliyorum. Ama sizlere doyamıyorum. İyi akşamlar, teşekkür ederim. (Alkışlar)

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Sayın Erkan, size sorulan soruların yanıtlarını rica edeceğim.

Prof. Hüseyin ERKAN- Efendim, çok kısa olmaya çalışacağım.

Muhittin Bey arkadaşımızın söylediği, ya da sorduğu soruyla ilgili olarak, aslında Sayın Demirel cevaplamış oldu ama, özet olarak ben de şunları eklemek istiyorum.

Her örgütlenme bir hizmet üretimi amacıyla olacaktır. O halde, ne üretilecek, nasıl üretilecek, hangi amaçlarla üretilecek bunların belirlenmesi, arkasından örgütlenmesi gerekir. Ama hemen baştan söylemek gerekir ki, arazi toplulaştırma çalışması, bir ekip çalışmasıdır. O halde, haritacılığın yanında, belki "haritacının koordinatörlüğünde" demek daha doğru, onun koordinatörlüğüne tarımcının, toprak bilimcinin bir ölçüde belki bilgisayar özellikle son zamanlarda devreye girmeye başladı. Bilgisayar uzmanının katılımıyla oluşacak bir ekip başta düşünülebilir Türkiye için.

Yol ve sulama, kurutma konusunda sanıyorum edindiğimiz, öğrencilere verdiğimiz bilgiler, bizim meslektaşlarımıza verdiğimiz bilgiler ilk aşamada yeterlidir Türkiye açısından.

Sayın Yıldız hocam beni çok yaraladı, "Elmalarla armutları bir araya getirdi" dedi. Çok üzüldüm doğrusu, bizi Batının değerleriyle koşullandırıyor, ondan sonra da diyor ki "Elmalarla armutları bir araya getiremezsiniz. Getiririz arkadaşlar ve gelecekte. Ben, Batının size sadece, Batıdaki hedefleri göstermek için örnekleri verdim, gelişmeleri göstermek için, yoksa Batıyı tabii görelim ama, Batıyı örnek alalım, aynını yapalım biçiminde değil.

Toplulaştırmayı yaparız, yapacağız ve yapmak zorundayız. Ne olursa olsun kaçamayız, bunu yapmak zorundayız. Teşekkür ederim.

PANEL YÜRÜTÜCÜSÜ- Efendim, daha evvel söz isteyen arkadaşlara, son sözü de Sayın Ültan'a verdiğimi söylemişim.

Toplantıyı kapatmadan evvel birkaç kelime söylemek istiyorum.

Bir defa gündemimizde bir buçuk seneden beri devam eden bir arazi toplulaştırması var, arazi toplulaştırmasında öyle veya böyle diyelim, gayet uzakta uzakta duruyoruz. Nedenini hep beraber düşünmeye çalışalım, niçin uzak duruyoruz. Bu, yakın zamanda, birkaç ay sonra yine gündemde gelecek, yine de uzak duracağız. Bu projeler hep gündeme geliyor, hep uzak duruyoruz. Temelinde iyi örgütlenemiyoruz. Birinci olarak bunu vurgulamak istiyorum.

İkinci olarak da, tüm arkadaşların dikkatini çekmek istediğim bir konu daha var, Sayın Yılmaz Yaran'ın altını çizdiği, en büyük transfer 1984'ten bu yana, özellikle özel sektöre en büyük transfer arsa düzenlemesiyle olmuştur. Ondan evvel özel sektördeki transfer küçümsenecek kadar ufak rakamlardır. Şimdi bu alanda rakiplerimiz var. Bu rakiplerimiz için de bir şeyler yapmamız lazım. İmar Yasası böyle

çıkacağı takdirde, transfer bu kadar rahat, bu kadar büyük olmayacaktır. Hepinizin bu konuya da dikkatini çekerim.

Üçüncü olarak da, Türk mühendis ve mimarı her türlü projenin altına imza atabilecek bilgi birikimindedir, niteliğindedir. Ancak, bugün yapılan bu değildir, eskiden bir karayolunu bizzat yapan, şimdi ihale ediliyor, etüd dahi ihale ediliyor. İnşallah ileri yılda, çok yakın gelecekte bu etüt ve projelerin altında da Türk mühendis ve mimarlarının imzalarını görürüz.

Hepinize saygılar sunarım efendim, sağolun. (Alkışlar)

DÖRDÜNCÜ OTURUM : 08.02.1989

Açılma Saati : 9.30

Oturum Başkanı : **Dr. Yüksel ALTINER**

Oturum Yazmanı : **Hülya APAK**

OTURUM BAŞKANI- Kurultayımızın 5 üncü Oturumunu açıyorum.

Size dağıtılan programda bir değişiklik yapmak zorunda kaldık. Programda oturum başkanı olarak belitilen Orhan Yücel ve 2. başkan Ali Uygan arkadaşlarımız rahatsızlıklarından dolayı bugün aramızda bulunamamaktadırlar. Bu nedenle oturumu ben Yüksel Altiner ve arkadaşım Hülya Alpak yönetmeye çalışacağız.

Bugünkü çalışmalara başlamadan önce bildiri sunacak meslektaşlarımızdan ricam; zaman planlamasına uymakta gayret göstermeleridir. Zaman kaybına neden olmamak için "Dönüşümler ve seçmeli noktalara göre programlanması" adlı bildiriye sunmak üzere Yıldız Üniversitesinden Prof. Dr. Abdullah Pektekin'i kürsüye davet ediyorum. Teşekkür ederim.